

De ludo.

Incipit per vtilis tractatus de ludo editus ab excellentissimo. v. l. doc. dñō Jo. baptista de caccialupis de sancto severino. in alino gymnasio senesi Anno dñi M. CCCC. Lxvij.

Animaduerti viri studiosi inter ceteras illecebras quibus hoies et maxime adolecentes illaqueari consueverunt et a bonis moribus fieri alieni et de diuitibus pauperes et de studiosis discipuli et gaudetibus lugentes de catholicis blasphemii et pessimi euadere soliti sunt lusus obtinere precipitatus hoc testantur sancti patres qui fuerunt et sunt norma et exemplar in se vite hoc testantur legum latores latini pariter et greci in infinitis experimentis aliquem non latet qui aliquid sapiat. Cum ergo videatur quodammodo necesse rursus cessare quicquid a negotiis ut inquit philosophus. v. ethicorum et oportet interponere quicquid aliquid ingenia recreantia laxa aut fastidita dum tamen illa gaudia interponenda non sunt improba ta vtile visus fuit colligere compendiose tractatu per quem instruamur a quo lusu abstinendum sit et cui rei possimus virtutis aut recreationis causa quicquid opera dare et perducere ea copulabo quod eundem tractatu respicere videbunt. Obsecro vos ut in perducendis inuestigandis vna mecum laboretis. Nam erit si non fallor res vtilissima anime et corpori Et per studium extraordinarium eiusmodi tractatus facilius tollerabitis presentes estiuos calores.

Conceperam repetere constitutiones grecas dñi infinita in situatas in Codice in. ti. de religio. et alie lusu. et ea spectati supradictu tractatu. si cum hanc non legeret Codex visus fuit potius tractatu compendiosius edere collectum ex dictis doc. sparsis diuisis in locis positum. Et cum cepisset ordinare tela reperi quod excellentissimum doc. et mihi per honoratum do. Mariannus sozinus decem annis ordinatis sine suo more solito tractauerat in. c. inter dilectos de excess. pla. vii post terga nobilissimi mefforis prefati spiritus colliges res ipsas aggredior partem in. x. et vij. q.

Prima questio quid sit ludus seu lusus.

Secunda quid differat inter iocum ludum lulum sine lusionem et sponsonem.

Tertia quot sint species ludi seu lusus.

Quarta qui sint ludi seu lusus liciti seu permitti et qui probi et qui prohibiti et qui sponso licita seu illicita.

Quinta quibus personis sit permittus huiusmodi lusus in casibus permittis et in non permittis quibus personis sit maxime detestabilis.

Sexta quantas summas liceat ludere ad dictos ludos licitos.

Septima vtrum liceat inspicere dictos ludos illicitos.

Octava vtrum contractus facti in ludo vel occasio ne ludi valeant.

Nona vtrum amissum in ludo repeti possit et infra quantum tempus.

Decima vtrum victum in ludo subiaceat restitutioni in foro conscientie et a quo sit restituendum et cui.

Undecima cuius officialis sit officiu aduersus aleatores lufos receptatores et huiusmodi.

Duodecima que sit pena receptatis ludu et ludetiu et insipientiu. et qui sint a iure introducta in eorum odium.

Decimatertia si quis iurant non ludere et mutuant rat pecuniam ludenti vtrum sit periurus.

Decimaquarta vtrum pena statuta contra ludentes habeat locum contra participes seu socios.

Decimaquinta si quis luserat id lusu prohibitu cum vno pluribus vicibus continuatis vel cum pluribus vtrum puniat vna pena vel pluribus.

Decimasexta si collusores inuicem se offendant aut ludens ludendo aliu offendat an puniat et qualiter.

Decimasextima si statuto aut consuetudo permittat ludum alias prohibitu aut victi repetitionem negat seu retentionem concedat vtrum valeat et excuset tamen in foro fori quam in foro poli.

Decimaoctava vltima an lusus dicatur crimen et vtrum bannitus pro ludo dicat bannitus pro crimine.

Prima quo supra annotata fuit quid sit ludus seu lusus repi solus do. ma. in. d. c. inter dilectos quod est actus quod cessatio vel recreationis quicquid ex sola fortuna in dñis ex industria non nunc ex vtroque pueniens. Notes et tu attentare quod lusus est inpositio quod voluptatis per quam facile prodimus in lacrimas ut. d. c. aleaz vltus. Lusus est per actus facti delectabilis quicquid virtutis gratia quicquid lucris quicquid voluptatis tamen cessatio a negotiis.

Secunda quo est quid differat inter iocum lulum ludum sine lusione et sponsonem. Jocus in vbo ludus in facto. vtrumque tamen patit exceptiones vñ iuuenalis. Quoties voluit fortuna iocari intellige non de verbo sed de facto. Quod dñs hos ignaua iocos tribuit nam puellis Materia ludunt vberiore viri. Nulle face esse iocos turpe est nescit puella. Ludere ludendo sepe parat amor. Unde iocos pro ludis quicquid posuit. ioca quicquid per iocos legit. sicut modica pro modicos. ut scribit laurentius vallis in libro de elegancia lingue latine li. quarto elegantiarum de iocis habet et apud Ciceronem ad atticum. Itaque ioca tua plena faceciarum ex diuerso ludus per iocus. vñ Oratius Sed tamen amoto gramus seria ludo. Itaque plinius ad valerianum tamen alij diuinum me. alij rapinis meis mee auaritie occursum per ludu dicitur. frequenter et inuenit ludere per iocari. unde plinius minor ad fabium iustum. ludere me putas. i. iocari serio peto iocus enim accipit auctores per strario a serio unde quintus. Jocus vero accipit quod est strarium serio. Alibi dixit ludere nunc velimus. i. nolimus scurilius. Pleniter loqui vel deludere alterum seu eludere. Ludere et de versibus scribere sed non fert nisi opuscula quia sunt epigrammata. illa igitur opuscula dicitur lusus apud sumos auctores ut annotauit vallis vbi sup. Jocus vero in quibus verbis consistat Audi leonardum aretinum in phemio ethicorum dicentem in ioco igitur laudabiles in illa mediocritate quam greci itropolias vocant nostri tum urbanitate tum festiuitate tum comitate tum iocunditate dixerunt et qui ita se habet urbanus festiuus comis et iocundus est hec omnia verba. plura sunt et ab optimis auctoribus frequenter supra habundantia inquit boni homolochia apud grecos est prope scurilitas apud nos et quod illa habet scurra quod autem deficit agrestis et rusticus est et habitus ipse rusticus est ut mediocritate et in iocando seruat urbanus siue comis qui vero omnia deficit et abhorret rusticus. quod ita iocosus est ut modum excedat scurra vocatur hec leonar. vbi sup. quod tu non. quod aliqui loquens lato ore iocosa. i. scurilia et facis te bestia. reputari videas ad idem ciceronem. primo officiorum dicentem quod duplex est genus ludendi et iocandi in quorum i vtroque mediocritas suada est Si volueris et lati videre videas plutarchum in libello de liberis educandis et hec sufficiat quo ad ludu et iocum Ludus vero per a lulu sine lusione. quod ludus tum per

ricultū tā spē sibi ppositā h3. lusus vō nūc merā volup-
tates vt attestat idē vallēsis loco pnotato. Idēz sūdit
q̄ qui pilo q̄ troco qui tesseriis q̄ et quocūq; genere ale-
arū delectatiōis grā ludūt ludū poti⁹ q̄ lusus exercēt
vñ cicerō in catone maiore ex multis lusionib⁹ nobis
senib⁹ tales reliquat ⁊ tesseras q̄si de voluptate senili
loquēs nō de spē lucri cui⁹ spēi grā pleriq; ludūt ymo
q̄ ludū talariū dicim⁹ l3 quidā ⁊ hūc ludū grā lucri lu-
sus dicāt vñ suetonius li. iij. ac ne ex lusu q̄dez alec cō-
pendiū spemus ⁊ hoc mō sup in p̄fatide sepius assūp-
tū ⁊ in distinctiōe q̄onū ita ēt acceptū lusu pro ludo grā
lucri. paul. iur. cōsultos i. l. solēt. ff. d. ale. Ludus ēt dī
sola vbi ēt piculū ⁊ spes vñ dī dionisiū tyrānū regno-
rierū factū ēe magrūz ludi cōclutit igit vallēsis ludū iū
aliarū quarūdāz artūz tū scolā grāmatice quā dicit esse
scolā triniālē q̄ i trinijs doce⁹ ⁊ opitīs. i. i loco vbi plu-
res vie cōueniūt vt biuiū triniū quatriniū ita exponit
psido. ethy. libro. xv. iō vallēsis notat. i. reprehendit
quosdā iperitos q̄ scīaz triniālē appellāt grāmatice dī
aletica rethorica quatriniālēz vero aliarū quorū libera-
liūz artūz q̄ tu legista nō. p eo qd̄ hētū p̄ iustī. de ex-
ca. m. s. iūe rome i glo. hētū ēt apud terentiū q̄ fidici-
na cotidie discebat i ludo. i. i scola grāmatice. Itēz lu-
dus gladiorū dī scola vbi discūt gladiatores tex. naz
q̄ in. l. i. s. ludi. ff. vari. ⁊ ext. cog. loquit de magris lu-
di litterarij dicit ēt q̄ntilianus q̄ lusus i pueris ē signū
alacritatis. itē dicit q̄ sūt nō nulli acnēdis puerorū in
genijs nō iutiles lusus itelligit q̄ntilianus lusus p opul-
culis vt sup dictū ē vt p̄ certatiōibus litterarijs p q̄s
acutū genūa puerorū. Secūda vō ē pmissio seu si-
deuissio tū sponsus ⁊ spōsa dicit sūt q̄ spōsores ⁊ spō-
dere solebāt fm p̄si. i. x. ethimologiarū. Itē papias dīc
q̄ spōsio ē pmissio. inde spōsores pmissores nec dicit
vltā. Adde q̄ vas ē q̄ p altero vadimūiū pmittit si
deuissione fm varronē. alij dīcūt vadimūiū ēē spōsio
nez ad certū diē sūfēdi se in iudicio. i. pendi p se vel
aduocatos qd̄ elegāt psequit idē lau. vallen. sub ru.
de vas. ⁊ obles. li. vi. pau. iuris. dicit q̄ spōsio ē q̄ nō
solū p interrogatiōē sit sed oīs stipulatio pmissioq; vt
l. sponsio. ff. de ver. sig. S3 quāz attinet ad ppositū
nostrū de spōsione mēto habet ap̄ mār. iuris. i. l. i. l.
quibus reb⁹. ff. de alea. ⁊ apud papinianū i. l. si rē. s.
si q̄s spōsiois. ff. de p̄scrip. v. ⁊ idē ē dicere quātū ad
ēminos nrōs spōsione posse facere q̄ pmittere aut da-
re pignora dāda vīcēt q̄ aliqñ sit iūc̄ tendētes de
aliq re vt exponit rofse. in suo volumie d̄ libellis. iij.
p̄te sub rub. de cena. c. cūius nomē nō habem⁹ q̄ p̄bi-
bet ludus vel pignora cā ludi ⁊ de hoc. j. dīcet. q. iij.
Dignus aut nō tū creditorī daf. s̄ iūc̄ patos secū de
certare mutuo affectu ⁊ ap̄ seq̄strū deponit. vñ virg.
in bucco. tu dīc mecū quo pignore.

Tertīa. q. ē quot sint genera seu spēs ludi seu lusus
naz quidā ludus ē meri ingenij vt ludus scacoz ⁊ si-
miles quidā fortune vt taxilloz quidā mixtus tam ex
fortuna q̄ ex ingenio pcedēs vt ē lusus aleaz mīozetū
sbarraglini ⁊ similes. Adde p̄dictis q̄ palamedes in
grecoz exercitu dū troia obsideret inuenit latrūculū lu-
dus. i. scacoz ⁊ tabulaz ad iocādūz iterdū. De abba-
co ⁊ laterculis. i. tabulario ⁊ taxillis seu scaccis facit
mentione macrobius in p̄ saturnaliū. idēz macrobius
mentionez facit de lusu puerorū denarios iactantūz.
Cicero etiam in secundo de oratore dicit q̄ scipio

⁊ lusus descēdebāt ad puerilē ludū ludēdo i cōchis. i.
nichis Martialis coc⁹ dicit alea parue nuces ē. Itē
plius eundē ludū cōmemorat. i. anocioli. adde q̄ alea
fm papia ē tabula luforia dicta a quodā q̄ hūc ludus
inuenit texere sūt q̄drati lapilli. i. taxilli de generib⁹ lu-
dorū ēt habet quito eneydos ⁊ adde q̄ dīcā. j. i. q. se.

Quarta. q. ē qui sint ludi seu lusus liciti ⁊ pmissi ⁊
q̄ p̄hibiti solēt dīci p̄ doc. ⁊. d. c. clerici d̄ vita ⁊ ho-
cie. ⁊. i. d. c. iūc̄ dilectos. q̄ oīs lud⁹ virtutis cā aut ces-
satiōis sine cupiditate seu auaricia pmissus est vt. l. so-
lent. s. i. ff. de alea dūmō nō admisceat dol⁹ fraus aut
alia speties delicti ⁊ fiat horis debitis ⁊ cōgnit. ludus
aut qui fieret cupiditatis cā vel hīs admixta alia spe-
ti⁹ delicti nō sit licit⁹ vt. d. l. alea. vñ tu aduerte ali-
quato clari⁹ descēdendo ad p̄cularia ⁊ dīcas q̄ lu-
scacoz ē licitus ita nō. glo. in auct. interdicimus. C. de
epi. ⁊ de. ⁊ ibi odo. ⁊ alij doc. i. d. c. clerici ⁊. d. c. inter-
dilec. ⁊ bal. in ru. ff. de alea. ⁊ i ru. C. de cōdi. ob turp.
cau. ⁊ ang. in. l. i. s. i. ff. quaz rex acti. nō da. S3 au-
tē ludus scacoz sit pmissus clericis. j. patebit. q. v.
Itēz ludi in quib⁹ virtus oīdat pmissi sūt puta iocu-
lando nā possūz ludere tecū cū iaculo vt q̄ plus iacula
uerit ille habeat ab alio tantā q̄ritatē vt habet in. d. l.
aleaz viu. ⁊ in. l. i. exēplū. s. i. d̄ vbo. ob. ⁊ p ang. i. d.
l. i. s. i. idē si longius lapis in longūz picit q̄ ludus ap̄
grecos quomonoon vt ē tex. in. d. l. ale. cū glo. Zilius ē
ludus pmissus q̄ apud grecos vocat comodonolon q̄
proiciendo palūz. ⁊ hic ludus apud picones. i. mare-
biones vocat picta lata apud perulinos vocat lanu-
cula ap̄ senēles la piastrella. Posset ēt itelligi ille lu-
dus q̄n picit lapis grossus vel palus ferreus in breue
spatio hoc acto vt plus proicies vīcāt tū vt ēt vīru-
tis cā ⁊ sine p̄mio. Zilius ē lud⁹ q̄ ap̄ grecos vocat irif
par quē nos vulgarit appellam⁹ vt qdā dīcūt curre⁹
ad brauiū ⁊ allegāt glo. in. d. l. alea. s̄ ego opinor aliā
fuisse mentē glo. dū dīcūt q̄n equo currat ⁊ pcutit vel
tangit. nā itelligo q̄n equo curratur cū asta alagntana
⁊ ita reperio dixisse Odo. in. l. i. s̄ senatus. ff. de a-
lea. Est ⁊ alius ludus qui vocat reudaria grece q̄n ali-
quod pōdus cū p̄mis dētib⁹ eleuat ille similis ē p̄mis-
sus vt. d. l. aleaz isti sūt quinq; ludi quos Iustinian⁹
pmissit i. d. l. ale. ⁊ gnāt oīs ludi virtutis cā facti sūt p̄
missi vt iacēdo pila vel asta vel currendo p̄lādēdo seu
saltando luctādo pugnādo vt. l. solēt. ff. de ale. Ludus
pile est ēt pmissus dūz nō alia spēs delicti admisceat
vt pbat in. l. itēz mela. ff. ad. l. acqui. ⁊ doc. tenēt i. d.
c. deri. ⁊ i. d. c. iūc̄ dilec. Pōt ēt dīci gnālī q̄ luforib⁹
virtutis ⁊ ludis amatoribus pmittit vt. l. q̄ actiōe. s̄ si
quis in cluctatiōe. ff. ad. l. acq. ⁊. l. i. tibi. s̄ si rez. ff. de
p̄res. ver. ⁊ i. l. i. s̄ bestias. ff. de pōstū. ⁊ i. l. exēplū. s̄ si
ff. de v. ob. ⁊ i. l. i. C. de athletis li. x. ⁊ p bal. in. d. ru.
C. de cōdi. ob tur. cau. Dīc ēt bal. nō. in ru. ff. d̄ ale. bec
verba ludus in pecunia sūt ergo p̄hibitus p̄ sena. cō.
de quo in. l. i. s̄ i. de alea. Deinde p̄tor ppter magnāz
equitatē supplēt vt i. l. i. in p̄n. e. ti. tertio iustiniāus
p̄ suā legē greca q̄ incipit aleaz vñus. C. de relī. p̄bi-
buit latius ludere in pecunia vt in alijs reb⁹ p̄hibuit
etiā nequis staret ad videndūz ⁊ statuit quinq; ludos
pmissos quos sup enumerauit. Ex quibus cōclutit dīc
bal. q̄ triplex ē maneries ludorū naz quinq; cōstitit ludus
in sola fortuna q̄nq; in sola pericia q̄nq; in vtrāq; ludū
qui cōstitit in sola fortuna omnino sunt prohibiti. l. i. ⁊

sequēti. ff. d. alea. q. nullū ē supponere se casus ⁊ fortuna
ne vbi pōt q̄s sibi aliq̄ puidere fallit qm̄ ludis aliqd̄ in
cōiūlio velsēdū grā. l. si. in pñ. e. ti. aut ludus cōsistit in
peritiā ai seu i virtute aut robore corporis ⁊ tūc l3 las
dere ad illū ludū vt. d. l. ij. §. i. aut cōsistit mixt3 in per
tia ⁊ fortuna vt ludus tabulaz minorēti sbaraglini ⁊
iste phibitus ē gnālī vt. d. l. alea. qd̄ psequere vt sibi
p̄ euz ⁊. f. ēt dicit. Sū ēt phibiti oēs ludi quos statu
tuz et cōsuetudo in loco phibuit nūc videamus qualē
ludi predicti fuere phibiti taz quo ad aleatores dicit
odo. in. l. i. ff. de alea. q. aleator ē hostis rei publice nā
vult q. oēs ludū suū ⁊ efficiūt paup̄es ⁊ p̄ cōis fures ⁊
falsarij ⁊ subdit idē doc. vba ⁊ habeatis hāc regulam
nūquā inuenietis aleatorē q. nō cōmittat ista tria. Pri
mo q. interruiť falsos tazillos. Secūdo q. vbiq; lu
dūt in alea sua aliq̄s forensis ⁊ contētiō aut drā aliqua
oziať ⁊ p̄pterea testimoniū petat ab aleatorē semp fert
testimoniū cōtra forenses. Tertiō qm̄ isti aleatores vidēt
hoiez calefactū in ludo. i. inebriatū ad ludendū faciūt
euz bibere Itēz cōmittūt aliud q. mutuāt falsos dena
rios ⁊ faciūt sibi reddi bonos ymo cōtra aleatores iu
ra excādēscūt ⁊ multū cōtra eos introducta sūt de qbus
dicit. f. q. vij. L. usq̄ibus aut ē phibitū ludere ad dic
tos ludos phibitus pp̄ malā ⁊ peccata q̄ sequūt ex illis
dicūt odof. i. d. l. alea. vsus q. sicut hoies flent de mor
te alius ita flent de ludo ⁊ q. ideo phibitiō facta fu
it q. multe lacrimae pdibāt ex ludo vt dicit tex. apte in
d. l. alea. vsus. Sz audi hosti. in sūma de excē. pla. di
cētez paucis vsibus mala ⁊ peccata q̄ surgēt ex ludis.

Dec cū taxillis ludēdo crimina fiunt.

Ecclesie spretus vsura sine rapina.

Scandala vel nuge blasphemia seu faciendi.

furti doctrina violentia crimina falsi.

Et mortis cā Deceptio. perditionis.

Temporis & desiderium. corruptio ingens.

stis predictis adulario vita q̄ turpis.

Ecclesie spiritus sit q̄ attendit p̄hibitiō ecclesie. lu
dū p̄hibētis vñ tales vsurpātes quodammodo arrioli ⁊
pagani pp̄ transgressū cano. lxxxi. di. c. si q̄s p̄sēbri ⁊
p̄ talē iobediētia q̄s vñ incidere i crimē ⁊ punit. xxxiiij
di. c. quorūdāz vsura cōmittit q̄ minimo ⁊ q̄si eodez in
flamē eggerat forzi ⁊ et illā longe excedit euz in. l. ciuili
vsura centesima dicat maxia q̄ solū in āno forzi egger
rat puenit et rapina eo q̄ ludens itendit spoliare pxi
mum ⁊ q̄nq̄ spoliat ⁊ licet q̄nq̄ nō cōtingat tñ deus res
picit cor nō manū. xliij. q. i. c. si qd inuenisti. Scādālū
quoq̄ insurgit ex ludo qm̄ boni scandalizant nihil aut
agēdū ē cū scādo vt in. c. nisi de renūtiatiōe Nuge etiā
descendūt ex ludo qm̄ in ludo multiplicant mēdātia ⁊
vba ociosa qm̄ quilibz tenet reddere rōez iō vitāda sūt
xliij. di. c. cōiūia. Blasfemia et p̄perat q̄ dicit testabi
lius ⁊ ista fuit potissima rō p̄hibitiōis vt dicit tex. in
d. l. alea. vsus p̄ quā blasfemia frustrat̄ sepe icidūtur
mēbz redeptores ⁊ talis vñ peior iudeis q̄ saltez inte
gruz corpus reuerisauerūt vt habet in. c. ij. de maledi.
p̄ doc. Nūc audies qdā miranda cōtra lufos. legist̄ in
ep̄la quadā Cirilli ep̄scopi ierosolomitani q̄ in fama
ria qdā lufos q̄ bona cōsūperat dū beatū ieroni. blasse
maret fuit statiz fulmine interēptus p̄terea audi q̄ acci
dit in tiro splendidiss̄ima ciuitate tribus ludētibz qz
dū i ludī p̄ncipio dicerēt se cōtra oēs vīz ⁊ posse ieroni.
luduz quē inceperat prospere finituros paulo post p̄n
cipiū ludī terra se ip̄s ap̄iēs illos solos absozbit ⁊ nihil

illis amplius visū fuit ⁊ hec dicit idē Cirillus se habu-
isse a pñtib⁹ ⁊ vidētib⁹ s̄ qđ statim subdit asserit se
vidisse ⁊ accidisse in hierusalem iuxta edes quā habita-
bat quidā miles nobilissim⁹ ⁊ loquax vnic⁹ habebat
filiū illius amore excecatus eū nō corripbat ymo
instruebat in prauis ille bonis morib⁹ destitutus in lu-
dis blasphemis ⁊ in mūditijs annū attigit. xij. die qđaz
iaz aduersperate ipse pdens in ludo prorupit ad hec v̄-
ba faciat quicqđ pōt ille hieronim⁹ qui ludos phibet
nā eo inuito hinc nō nisi victor surgā. Dū autē h̄ repete-
ret ecce spūs neq̄ in specie hoīs horribilis cūctis vidē-
tib⁹ ludī locū velc cū adies eūdez infelicē puez rapu-
it ⁊ quo eū detulera hūq̄ hactenus ē cōptū. dicit autē
Cirillus qđ ea hora in domus sue fenestra manebat q̄
ludi logo erat opposita qđ vidit monet ergo scūs vir
ille Cirillus iuuenes vt bonis moribus se isormēt absti-
nentes a prauis maxime ludis qđ q̄ noue carte scribit
defacili nō delet. monet et parentes ad eruditioez ⁊ v̄-
bera filioz ne flēdi eis succedat enētus hec aurea v̄ba
tene ppetuo ⁊ bñ audies q̄ refert illustris doc. iō. and.
dicere in suo opere hieronimū. furtū ē cōmittit qđ cum
lufor ad inopiā duenerit pp rex suaz pditionē ad fur-
ta se cōuertit vt expientia teste didicimus. Violētia et
adhibet qñqđ qđ se inuicēz aliqñ spoliāt itē volēs disce-
re a ludo qñqđ p violētia sibi illataz derinet in ludo vt
dicit tex. i. l. i. s̄. ff. de alea. falsū ē cōmittit iponen-
do falsos taxillos aut faciēdo alias siles falsitates vt
sup̄ ē dictū r. j. dices. q. x. r. xij. Est et ludus aliqñ cā-
mōrtis qđ ludēdo venit de v̄bis ad verbera de vulne-
rib⁹ ad vulnera de vulnerib⁹ ad occisione⁹ vt sepi⁹
expientia docuit. Deceptioez et ⁊ fraudes sūt ⁊ q̄ me-
lius scit decipe melius dī ludere pp hoīuz corrupelas
canones aut ⁊ leges neminē volūt inlaqari. xxvij. di. c.
de iud. ij. Perditio et t̄pis s̄i resultat maria. vñ i finitū
scolares q̄ si nō lussissent doctissimi enasissent pp ludus
⁊ t̄pus in ludo dāpnabili amissū fecessere exhausti pe-
cunijs ⁊ secretarij. i. nūquā leges allegātes Pro dolo
ineximabili dolēdū de amissioe st̄tate s̄ lōge magis
de amissione t̄pis fm hos. vñ dīci solet dampna ploro
rex s̄ plus fleo dāpna dīez. reb⁹ qđ poterit succurre
nemo dieb⁹. itē cū aliena sint oia t̄pus aut nr̄z ē sene-
ca eplā p̄ma ad lucillū vñ pp ea ludus ē maxie phibē-
tus scolari⁹ ⁊ doctorib⁹ vt i phemo. f̄loz. q̄ illud
⁊ ibi p doc. Est qđ ap me ludus scaccoz et pestilēs sco-
larib⁹ nā inebriant ludo ⁊ pdunt t̄pus quo nr̄sil ca-
rius eis cogitēt amore dei q̄ ipsi p perditioez t̄pis i lu-
do parētes fraudant dulci spe. seip̄os illaqueant toz-
quent inanibus sumptib⁹ v̄aticul⁹ cōsumunt ⁊ tandē
castronsant adeo qđ redeūtes ad rectuz iudiciū mallēt
aliqñ esse cerdones q̄ leguz aut canonuz aut artiu⁹ do-
lores. qui h̄z aures audiēdi audiat. O tu qui iprouide
t̄pus ceteris in ludo cuiuscūq̄ generis reforma teip̄uz
⁊ vt reformes lege aureā eplaz quā plinius mīmoz scri-
bit ad marcu⁹ de vita ⁊ moribus plinij malozis auun-
culi sui icipit dcā eplā p gratū ē in. 3. libro eplaz eplā
v. Desideri⁹ et nascit ex ludo qm̄ ozit maria cupidi-
tas lucrādī q̄ ē radix oīuz maloz vt in auct. vt iudices
sine quoquo sus. s̄. i. Corruptio et multiplex nascit. i.
eoz quos malo exēplo corrūpant. vij. q. liij. c. i cunctis
cuz sp̄. vñ subdit hosti. q̄ tales corruptores tenent ihe-
sa xpo de sermo corrupto ar. l. i. r. l. vt tñ. s̄. fi. cū seq.
ff. de ser. cor. Adulatōes et sūt ⁊ adulatorijs v̄bis
cōmendat cantus ludēs et si est i peccato exalta quod

dāpnabile ē. lxxvi. di. donare et ista adulator est cri-
 men capitale in clericis. xvi. di. c. ecce bñ facit. d. l. i.
 ff. de ser. cor. q. vult q. nō d. quis laudādo augere ma-
 litia. vita turpis agit. pp̄ ludū fm doc. i. d. locis et cōi-
 ter ludēdo trāsgredimur tria p̄cepta iustini. q. honeste
 nō viuimus ius suū alteri nō tribuim⁹ pmo honoris et
 ambitiois cā seu auaritie p oēs viā ludēs qrit victoriā
 et hac potissima rōe clerici phibent ludere vt in. c. cle.
 de vi. et ho. cle. Ultimo videmus q. senat⁹ romanus
 vbi erat synodus moralitatis ludū tanq. cāz maloz p
 hibuit vt. l. i. §. i. ff. de ale. impator et expresse dicit in
 d. l. ale. aliqua res ē vcz p tēpore p̄dit in lacrimas in-
 tellige pp̄ substat e exmanitōez blasfemias et mala p̄
 dicta iō. phibuit Aud. ui lū ozes seip̄os i eremite pp̄
 ter ludū venenū sumpsisse pp̄ter ludū diabolū se viuū
 p̄po cirografo tradidisse pp̄ ludū vñ abstīnēdum ab
 oī ludo phibito tanquā arte p̄nitiosa et pna ad oīa ma-
 la p̄ncipis obsta sero medicina parat. Et intellige alea
 luduz q. p omni ludo qui viribus fortune committit vt p
 azo. in sūma. C. de reli. ver. accedam⁹ vbi oīo vide et
 adde oīo qd dicit. j. q. x. et xij. Restat vt videam⁹
 de sponsioe. i. pmissioe seu pignozatioe q. aliqui sit inter
 duos aut plures ludētes seu alii adāsantes qñ sit licit⁹
 ta vel nō super quo rofre. in lib. i. libello et pte vbi trac-
 tat de senatus cōsult⁹ sub rub. de senat⁹ cōsulto cuius no-
 men nō habemus q. phibet ludos seu pignora ludi in
 nigro dicit sic rofre. inuenit et aliud senatus cōsult⁹ no-
 men nō hēm⁹ et vtile et hz locū frequēt multū enīz sūt
 ita faciles q. qñ aliqd dicit ita ēe et ex alia pte negatur
 dicit postea inter se ponam⁹ pign⁹ q. ita ē et sic ponit
 et ex cōtū multociēs amittit imperiti vel dicti straben-
 tes dep̄dunt vñ senatus phibuit pecuniā ludere et spō-
 siones facere. i. ponere huiusmōi pignora siue pecunia
 vel aliud qd noie pecunie large sumit vt. l. i. C. de offi.
 pecu. et vetuit h senatus cōsultū vt non det actio nisi in
 dictis casibus. l. cā vscendi et cā virtutis ostēdende. ff.
 de alea. l. ij. q. vba in ea qdā male intelligūt dicētes cā
 vscendi. puta si vinco plus cōmodo q. tu. iste intellectus
 malus ē q. tā inuitarent hoies ad ingluuiē. si ita intelli-
 gas cā vscēdi puta dico aliqd esse vcz tu negas. post
 ea dico sic ponamus pignus vl. x. solidos p cōmedēdo
 qñ qñq. vicerit isti. x. soli. ponent i cōiūio et istud ē in-
 ductū cā recreatōis. itez vide aliud exēplū ponam⁹. x
 soli. q. ego curro plus q. tu et iō h p̄mittit venire in spō-
 sionez vt hoies siat virtuosī hec dicit rofre. ad literaz
 azo. vō i sūma in. d. ti. de reli. dicit sic q. approbat et
 spōsio q. vulgo dicit guadā in casib⁹ pmissis. l. cā vir-
 tutis sic qñ cā cōiūio. vt de alea. l. ante penul. §. si. Ali-
 as aut si ludat i ludo phibito nō tenet spōsio vides er-
 go q. ro. beneuentan⁹ q. fuit discipulus azo. aliquanto
 latius loquutus ē q. azo. nec repio aliqūe doct. qui istud
 clare explicet p̄pterea videbat cōsiderandū ēe aliquos
 casus p̄mus ē qñ spōsio sit sup actu fiendo cā virtutis
 puta q. duo deponūt spōdentes vel pignorat dicēdo
 ego curra plus q. tu vel iaculabo vel saltabo vel lucta-
 bo fortior q. tu et paciscunt q. illud qd venit i spōsione
 detur vincenti et h casu ē idubitatū spōsionez valere et
 actionē dari vt. d. l. quibus reb⁹. ff. de ale. et casus in
 l. si rez. §. si q. spōsionis. ff. de pre. v. Secundus casus
 est qñ duo cōtendūt dicētes rez aliquā se habere aliter
 et aliter et p̄pterea spōsionē faciūt. i. pignus ponūt qd
 positū a succubente ouerrat in cōiūio cā recreatōis et
 tunc spōsio valet et dat actio vt. l. qd in cōiūio. ff. de

alea. et ista sūt idubitata. §. vsq. ad quā sūmā liceat fa-
 cere spōsionē dictis casibus parebit. j. q. 3. Tertius
 casus ē qñ duo ludūt ad aleas vel aliū ludū et pignus
 ponūt pro securitate vincentis vel paciscuntur q. illud
 qd in spōsione venit det vincenti et h casu spōsio. i. p
 missio guadā vel pign⁹ nō valet vt dicit iurib⁹ q. ibi
 fuit in honesta cā spōsiois nō dat actio vincenti vt. d.
 §. si q. spōsiois vbi casus iuncta glo. Quart⁹ casus
 ē qñ mercatores vel alij dubitantes ne aliqua mercatū
 pereat in mari vel in terra p̄mittit tñ pro centenariū
 alicui securatū et p̄mittenti emēdare casu quo pereat
 vel fortuna maris vel aliquo alio casu iuxta p̄tis cō-
 tionez et talis cōuentio valet et cotidie practicat in mer-
 catores et tra hūc mercatores suscipientes in se pericu-
 lus rez alterius dat actio q. vocat actio oneris aduersi
 casus ē nō. in. l. in naue saupheli. ff. locati vbi oīo vide
 et illā. l. optime legit d. pau. de ca. vides et rofre. super
 libello in actioe oneris aduersi. Quintus casus ē qñ
 aliq. volūt plus sapere q. oporteat q. alter dicit ego vo-
 lo spōsionē facere. i. pign⁹ ponere q. papa vel impator
 vel alius p̄nceps p̄det statū vel patiet aliqūe casuz vel
 aliqd adūsū et in dictū casū sit stipulatio si contigerat et
 tunc an hec spōsio valeat fuit aliis dubitatū florētie
 tpe pau. de cas. vt ipse refert in. l. a. ticio. ff. de v. ob. et
 refert tūc fuisse cōsultū p multos doc. illas cōuētiones va-
 lere maxie p. d. l. a. ticio q. q̄libet cōditio hētur p cā et
 q. ibi ē casus fm eū q. valet ista pmissio p̄mittit. xx. si
 sonabit ad vespas et iō post pullationē debet l. nō sub-
 sistat alia cā. Nec ob. l. ij. §. circa. ff. de soli excep. q.
 fm doc. illa. l. loquit in obligatioe pura h in cōditionali
 solus euentus cōditiois habet p. cā vt in. d. l. a. ticio et
 in multis alijs. ll. illius ti. q. dicit p̄petuo not. et ibi re-
 fert fuisse iudicatū attento maxime q. dicte cōuētiones
 erāt in vsu in mercatores q. cōfuerāt p̄notificari et su-
 turis p quibus facit vltra eos. Nā si quis facit aliqūe
 cōtractū qui extimat cōit licitus cōtrariū tñ ē i veritate
 q. sapit vsurariā p̄auitatez ex h ille nō d̄r vsurarius
 ita elegant et singularit dicit bar. p illū tex. i. l. qd sit fa-
 gitinus. §. ap. labeonē. ff. de edi. edic. Subdit tñ p̄fat⁹
 do. pau. q. ipse noluit cōsulere q. huiusmōi cōuētiones vi-
 debant sapere turpitudine quāda et in honestatē sicut
 ludus taxilloz idē sensit idē doc. in. l. si quis cū debito-
 re pepigerit. ff. de iur. iur. cui adde qd satis vñ facit q.
 dea spōsio nō tenuerit illud qd sup dixit rofre. Itē q.
 casus adūsūq. fortunā liberi hois cōsiderare neq. honest⁹
 est dicit tex. in. l. in stipulante §. sacra. ff. de v. ob.
 et insti. de iuti. stip. post p̄n. vñ ē sapere quoddā vo-
 tuz captande mortis vt in. c. ij. et in. c. ne captade de cō-
 ces. p̄ben. li. vi. cū sy. et iō cogitaduz. Quā vero pmissio
 fieret sub cōditioe de p̄nti vel de p̄terito. puta p̄mittit
 centū si rex parthoz viuit tūc indubitan⁹ valet. l. cum
 ad p̄ns. ff. si cer. pe. Sextus casus ē qñ ponūt pigno-
 ra sub aliquo euentu incerto honesto tñ vtp̄ta si tibi
 nascer filius masculus dabis mibi. x. si femia dabo ti-
 bi. x. vel aliud simile. an tūc ista spōsio valeat et op̄eat
 actio tra hūtez pignora de mēte rofre. et azo. vbi sup
 vñ q. nō liceat spōsionē facere nisi in illis duobus casu-
 bus vñ cā virtutis corporis et cōiūado cā recreatōis
 vt dictū ē incōtrariū vñ q. oīs cā ē ex t̄nea iustificat sti-
 pulationē vt. d. l. a. ticio et sicut valet pmissio qñ p̄mit-
 to tibi centū si nauis venerit ex asia. j. anū vel si capi-
 tolīuz ascēderis q. sūt cōditioes depēdentes p̄tis a form-
 na ita vñ q. valeat ista si masculus natus tibi fuerit et

similes ista enī spōsio l3 videat hēre quadam temera-
ria3 psumptionē tñ nō vī habere inhonestatē aut turpē
tudine3 et sicut valet emptio iactus retis a piscatore vt
l. emptore in fi. cū. l. se. ff. de ac. ep. et donatio spei vt. l.
spez. C. de dona. ita vt qd voluit huiusmodi spōsio. itez
qz temeraria asseueratio scā de eo qd qd nescit sibi no-
cet. l. iulianus. §. itez qui fures ver. qd. ff. de ac. ep. p.
terea d. ma. soz. i. d. c. inf. dilectos. q. vi. h3 p expedis-
to qz licitū ē facere stipulationē sub huiusmodi forma qz
impator veniet in ptaia3. j. anuz et ponet aliud vincen-
du3 vel amittendū si venit vī nō veniet et similis qz plu-
et vel nō pluet tali die. nauis redibit ad portū tali die
vel nō. q. oia sunt aut supponunt lucrādi cā et cū inten-
tiōe vt adāsarius pdat allat. ff. de v. ob. p. totū ti. p. q.
pte vltra eū facit isti. de inuti. sti. §. post morte et l. scri-
pulo3 et l. si. C. de inuti. sti. facit et qz si inspiciant oia
dcā a30. in sūma. C. de inuti. sti. h. casus int. tales stipu-
lationes inutiles enumeratas nō vī. hāc. q. reperio possi-
tam a pau. de ca. in. d. l. si qd cū debitoz. ff. de iur. iur.
vbi dicit qz florentie vidit de facio hanc. q. qz quidam
promiserat certam quantitate3 si die sequenti plueret
contigit qz pluuit petebatur illa quantitas orta fuit oten-
tio. na3 quidam dicebant qz. d. promissio non valebat
quia non continebat aliquam causā obligatoriam vt
in. d. §. circa. sed plures valentissimi viri dicebant op-
positum qz pmo implementū3 additiōis etiā casualis
vel mixte habet pro causa p illam. l. a. ticio et qz imple-
mentum conditionis sufficiebat pro causa ipse tamen
d. pau. noluit oīu. qz sibi videbat huiusmodi spōsio q
daz ludus taxilloz ita in effectu dicit d. pau. i. d. l. si qd
cū debitoz vt d. pau. hūisse spīritū et intellectū rof. de
quo sup. §. qz nō liceat spōsionē facere i casibus omīssis
fortune. ego vō in secreto cōfiteor mee nō credo qz tex.
in. d. l. quib3. ff. de alea. voluerit illud qd dicit rof. re. §.
opinor qz voluerit qz in casibus i quibus l3 ludere. §. vir-
tutis cā et cōsimili cā nō liceat etiā spōsionē facere nō
aut voluerit pphibere pacta vel stipulationes int. sponsi-
one3 sub additiōe casuali vel mixte pendeant ab aliquo
casu fateor tñ qz dicte additiōes vident sape aliqd sup
fictio3 aut fantastici et opinor qz forte a sapientibus
nō laudent. an aut valeāt in effectu foret cogitandū pp
auctoritates dcōz doc. qz vident oīaria sensisse et in h
cupere3 intelligere opi. prudētū laicoz nā vt dicit io.
an. in addi. spe. in ti. de tu. §. gnālī in addi. que incipit
placuit in. v. memoror marti. fillima. qz fuit doctor su3
in legibus qui sepe in scolis dicere solebat illas opi. vt
fūias ēē tenendas quas prudētes cōmedarent qd dicit
ppetno nota. sit igit cōclusio quo ad hāc. q. oīz ludū in-
telligi pphibitū qz viribus fortune tñ inititur vel pti3 vi-
ribus fortune et pti3 ingenio seu industria nā alea po-
nit p oī ludo pphibito in quo ludat pecunia sumēdo pe-
cuniā gnālī p omni re vt in ti. de alea. et in. d. l. aleaz.
Ludi aut pmissi sūt illi qui sūt grā virtutis corpis et
nō cōmittunt viribus fortune. l. an. pe. et l. si. ff. de alea.
Itē et ille ludus dī pmissus qz pēder ex viribus fortune
qñ fieret grā recreatiōis future in cōiunio vt ludet vnū
capone3 dicit glo. in. l. si filio. §. i. ff. qua. re. act. nō dē-
licet ergo scolaribus aut alijs aliqñ ludere vnū edū vt
vnū par caponū ad taxillos vel ad aleas et cōt ad lu-
dū als pphibitū vt. d. l. qd i cōiunio. ff. de alea. et p a30.
in sūma. C. de reli. et rof. re. vt sup et p glo. in. l. i. ff. de
alea. et in. d. l. si filio. §. i. et per ang. de perusio et ponit
no. ang. de are. in tractatu maleficioz sup. c. mēritoze

De mali dadi similis ē licitus ludus scaccoz et ali3 de
quibus sup ē dictū vtrū aut clericis vel laicis venatio
sit licita et qñ vide plene dcā p doc. i. c. i. de de. vena.

Quinta. q. de quibus psonis seu int. quas psonas sint
pmissi ludi i casibus pmissis in qz breuiter cōclude qz lud3
qui sit virtutis cā vel ingenij ostendendi indubitanē est
pmissus laicis et clericis dūmō nō admisceat superbia
vel aliqz fraus idē si clericis pmissus ē fm doc. in. d.
c. clericis et i. d. c. inf. dilectos. vñ glo. i. auct. inf. dicitur
C. de epi. et de. et in auct. de sac. epi. §. inf. dicitur col.
ix. et inno. in. c. latoz de homi. et doc. in. d. locis tenet qz
ludus scaccoz sit pmissus et clericis l3 quidā vt pe. et
cy. tēuerint oīariū in. d. auct. interdicimus. §. tales lu-
daz nō ēē pmissuz de. qz multū distrabunt a cultu dñi
no3 et a diuinis officijs ppf multū tps qd cōsumit in
ludo scaccoz pdicta tñ intelligēda sūt. §. qz clericis per-
missus ē ludus et virtutis exercēde et recreatiōis et ces-
satiōis cā vt dictū ē dūmō nō tumultuose et quiete et nō
superbe aut voluptatis cā h recreatiōis aut cessatiōis
cā vt sup dictū ē. qñ vō cā voluptatis tñ clericis non
videret pmissus vñ do. ab. in. d. c. clericis vult qz nō li-
ceat et p cōiunio p tex. xliij. di. c. nō oportet et c. nō li-
ceat qd et refert et sequit d. ma. in. d. c. inf. dilec. laicis
aut licet facere ludū tumultuose dūmō non admisceat
alia spēs delicti. Itē clericis vt ēē pmissus dūmō nō
incidunt in crimen pculsiōis de quo p doc. in. ti. d. de.
percul. Item scias qñ nō licet neqz laicis neqz clericis
ludere auaricie cā aut blasphemie qz oīz maloz radix
ē auaritia vt in auct. vt in. sine quoqz suffra. col. 3. fm
doc. i. d. c. de. qd mibi videt sūme ponderādū nā sepe
hoies illaqueant ludēdo ad ludos sui nā pmissos pū-
tū delinquit ludēdo ad illos ludos auaricie cā. Itud
tñ ē dāpnabilis in clerico vt no. in. c. cū qdā d. in. iur.
et in. l. pphibit. C. de epi. et de. et aduertēdū qñ ludi
tur aliqd vtrū ludēs habeāt pti3 admittendi vel
ne vt filiū familias seruus monachus institor alterius
et huiusmodi vt. j. dicit. q. viij. et x.

Sexta. q. quāta3 sūmaz liceat ludere ad dictos lu-
dos licitos. videbat pma facie dicendū qz hec licentia
ludēdi ad ludū scaccoz ad ludū pile ad faciendū pī-
luz luctandū currendū et similia nō ēet certa neqz limi-
tata aliqua summa vt patet in ti. ff. de alea. h. oīariū
est omnino dicendū esse de iure et pmo in illis quinqz
ludis introductis per. l. aleaz vñ de quibus dixi su-
pra. q. iij. est expeditum qz tñ licet ludere vñ ad vnū
solidū. i. aureum legale3 vt est casus in. d. l. alea. vñ
Sed vtrū sit idē in alijs ludis pmissis puta ad lu-
dū scaccoz pile et similia3 virtutis cā introductorū.
Item in ludo recreatiōis causa puta cōiunij similis p
missi glo. in. l. si filio3 familias. §. i. ff. quaz rerū actio
nō dat sentit qz sic dū dicit vnū capone3 qñ sentiat qz
l3 in pua quantitate doc. et in. d. c. de vī. et ho. de. et apti-
us ab. sicu. et d. ma. in. d. c. inf. dilec. q. v. et ali3 dicunt
illud idē qz limitat. l. aleaz vñ in illis. v. ludis vir-
tutis cā intelligi debere statutū ēē in alijs ludis pmissis
§. vt vnū solidū aureū ludere nō liceat als enī sup dic-
ta3 sūmaz videt potius fieri grā auaricie et spoliatiōis
primi idē reperio tenuisse. d. ang. de are. i. d. tractatu
maleficioz i vbo mēritoze de mali dadi Itē repio te-
nuisse quosdā alios moder. in. d. l. ale. et quosdā mag-
nos practicos in tractatu de sindicatu officialiū. Et h

procedat ut nō liceat ludere vlt dicta sūmā ē si lūdēs
sit nobilis miles doctor vel multuz diues ut exp̄sse dī
est tex. in. d. l. alea. s. q. liceat ludere puā q̄titatez q̄ nō
excedat vñū solidū ut dictū ē. Et intelligant doc. sol. i.
aureū. nā solid⁹ ⁊ aureus eq̄pollent de iure ut habet
in. l. i. C. de veteris nūmismatis ptate l. xi. ⁊ ē intelligē
dus iste solid⁹ seu aureus sūm qd. il. intelligit. s. ad rōez
lxxij. p. qualz lib. auri ut. l. quoties. C. de suscep. ⁊ ar
cha l. x. ⁊ no. insti. de tēme. pene. s. ff. ⁊ alijs plerisq̄
locis qui sol. ut vides olīm erat maioris naz. lxxij. au
rei faciebāt libraz hodie vero aurei sūt minoris pōde
ris nā octo faciūt vñciā ⁊ xvi. faciūt libraz ⁊ ex oñti
vñno solidus legalis q̄ erat. vi. ps vñus vñtie auri ho
die valet vñū dinariū ⁊ ptez alteri⁹ de. ut dicāt doc.
in mate. insinuatōis donatiōis q̄ trāscendēs q̄ngentos
solli. insinuari d3 ut. l. sanctim⁹. C. de dona. licet ergo
hodie ludere ad dcōs ludos lictos vsq̄ ad sūmāz vñi
us dinarij auri ⁊ tertie ptis alteri⁹ dinari. ⁊ h̄ ē expe
ditū quātū i. d. l. alea. vsus h̄eat tex. dicēs vñū solidū
put cōit h̄ēt. Aliq̄ tñ libzi ibi h̄nt duos soli. ut ibi f̄fert
odof. sūm quā libz licet hodie ludere vsq̄ ad duos so
lidos q̄ hodie ip̄ortaret vsq̄ ad duos dinarios ⁊ du
as tertias ptes alteri⁹ soli. s. ut dixi oēs fere habēt in
tex. vñū solidū. Dic no. q̄ stāte veritate lrē pnt aliqū
cōtingit i volumibus statu. naz i aliqb⁹ repit p aliquo
delicto ⁊ i aliqb⁹ minor put h̄etur i. l. si qd id qd. ff.
de in. o. in. vbi h̄etur lrā q̄ngētoz ⁊ lrā q̄ngēnta certe
in penalibus lrā mītiōz p̄ualeret sūm cy. singl̄ i. d. l. si
qs id qd. quē sequit bal. ⁊ pōta. ar. regle i penīs d re.
in. in. vi. bene facit qd dixit ar. i. l. pedius. ff. de incē.
ru. ⁊ nau. ⁊ q̄ dicit idē aretius i. d. tractatu sup vbo
valoris bene facit glo. singl̄ i. l. si. ff. d pto. stipu. quā
bal. no. i. d. l. si qs id qd. s. solū i penīs s̄ in q̄cūq̄ alia
re ⁊ cōp̄natiōe fīda indubio ē eligēda mītiōz ps. sed
in casu nrō si eligeremus litterā q̄ dicit dē duob⁹ soli.
mītiōz ēet p ludētib⁹ si vero eligeremus lrāz dicētem
de vno solido vñlioz ēet nā magis cessaret auaritia et
cōsulere vñlitate ludētiā. Intellige ēt p̄dicta q̄ i ludis
pmittis liceat ludere vsq̄ ad vñū solidū nō pzo qualz
vice ⁊ qualibz postea sed p tota illa die qua die ad in
uicē ludūt cōtinuato tpe sine int̄pellatiōe qm̄ p toto dic
to dī vñus ludus ⁊ nō plures s3 q̄ bar. no. i. l. i. ficiādo
s. insā. ff. de furtis Alias si diceremus. q̄ p qualz vi
ce ⁊ qualz postea possz ludi vñus solid⁹ sequeret icōue
niēs q̄ eadē die possz q̄ sentire granē iacturā ⁊ rota
scolaris remaneret sine libris oīa. d. l. alea. ita decla
rat d. ang. aret. i. d. loco ⁊ ita repio tenuisse quosdam
modernos post est. in. d. l. alea. ⁊ quosdā alios i. d.
tractatu de sindicatu qd diligēt no. S3 tu instabis
dicēs cōsuetudo videt admittere ut ad ludos p̄dictos
licitos puta scaccos pilā ⁊ similes liceat ludere in qua
cūq̄ quātitate ad libitis ludētiā q̄ro ergo vñū in h̄ sit
p cōsuetudinē derogatuz disponi. d. l. alea. ⁊ de mente
doc. quozdā post io. in. c. de. ⁊ exp̄ssius alijs d. ma.
in. d. c. inē dilec. q. viij. ē q̄ stāte cōsuetudie aut statuto
pmittente ludi vltra q̄titatez a iure pmittuz talis cōue
tudo ⁊ tale statutū valeat vepz q̄ dicere istud ēet dice
re q̄ dicti ludi liciti essēt ēt liciti auaricie cā facti vñū
dicta cōsuetudo ⁊ tale statutū valeat dicet. j. q. xviij. et
aliqd tanger. j. q. ix. ⁊. x. vbi omnino videas.

Septima. q. ē vñū liceat inspicere dcōs ludos illi
citos ⁊ tex. i. d. l. aleaz exp̄sse phibet ēt inspectionez

idē scit tex. in. d. auct. inē dīcīm⁹. C. d. epi. ⁊ de. ⁊ i cas
pore vñū sumit qd ē no. pp statutū senēse nup factuz q̄
sub grauissima pena. phibz ēt inspectionez ut illud nō sit
p̄pterea censendū exorbitas pmo sūm ius cōe.

Octaua. q. ē vñū cōtractus facti i ludo vel occasiōe
ludi valeat hec. q. pulchra ē reputari solet ip̄licita igit
pro ipsius faciliōri expeditiōe cōsidera aliquos casus.

Primus ē qm̄ mutū sit ludēti ⁊ tūc vñū ex mutuo
agi possit ⁊ dicēdū ē q̄ nō voluit glo. in. l. qd si minor
s. pe. ff. de mīno. ⁊ in. l. si qs cū sciret. ff. p emp. bñ fa
cit. l. ij. ff. quaz re. act. nō da. ⁊ istud cōit tenet p legen
tes i. l. si. ff. de ale. ⁊ tenet io. de imo. ⁊ ab. si. i. d. c. de.
de vl. ⁊ ho. de. Secūd⁹ casus ē qm̄ mutū sit ille
q̄ receptabat ludū in domo vel i loco suo ⁊ tūc dictuz
mutūz a ludēte repetere nō pōt nā cū nō possit agere
actiōe iniuriāz oīa vberatores ut. l. i. s. i. ff. de alea.
fortius nō pōt agere ad pecuniā sūm io. and. io. d imo.
abba. ⁊ cōiter legētes i. d. c. de. Tertius casus ē qm̄
mutū factū minor. xvj. annis ludēti ⁊ tūc similiter ab
eo repeti nō poterit illud mutuatuq̄ qd in ludo p̄didit
ut no. in. d. l. qd si minor. s. i. ⁊ i. d. l. si qs cū scirz ⁊ ali
qui ponūt in. l. si vñ nō remunerāti. s. adolecēs luxu
riosus. ff. mādati. Quartus casus ē qm̄ mutūz fac
tus ē nō ab acceptatoz ludi nec a cōsore s̄ a tertio fac
tus ē alteri q̄ minor ludēti ⁊ tūc dubitat vñūz repeti
possit a mutuāte p̄ma facie vñ q̄ nō q̄st ob turpez cāz
mutuauerit ut in. d. l. si qs cū sciret s̄ tex. i. i. i. glo. i. l.
si. s. i. v. q̄ si qs. ff. de ale. sentit q̄ pmo repeti possit et
actiō det ⁊ ita t3 io. de imo. ⁊ d. ab. in. d. c. de. ⁊ cōiter
doc. trāseūt cū. d. glo. Nec videbit absurdū nā cū p̄dit
in ludo vetito repeti possz ut. d. l. alea. vsus ⁊ cōgruz
videat q̄ ēt ip̄e mutuatarī⁹ reddere teneret s̄ cūz cōue
tudo qdā videat soluisse ut p̄ditū i ludo repeti nō pos
sit d quo tñ. j. dicet. q. ix. ⁊. x. xviij. putabat io. d imo.
in. d. c. de. q̄ bonū ēet statutū facere q̄ de mutuo facto
in alea ēt a nō ludēte ius nō reddat ⁊ p̄dicta bñ nota
bis. Quintus casus ē de v̄ditiōe facta in ludo cūz
lusore ⁊ tūc nō valet cōtractus nec tenet de eniciōe q̄
ambo simul delinquūt. l. si. s. i. ff. quaz rep. ac. nō da.
⁊ no. i. d. l. q̄ si mior. s. i. ⁊ i. d. l. si qs cū scirz vbi h̄ t3
bar. ⁊ io. de imo. post ia. de are. idē t3 imo. i. c. si dīlī
gēti de foro ope. ⁊ idē ēet dicēdū qm̄ ludēs luderet rē
p extiata s3 ag. i. d. l. si. Sext⁹ casus ē qm̄ v̄ditiō sit
⁊ v̄dit i alea nō collusori s̄ alij ⁊ tūc v̄ditiō t3 ar. l. si.
s. si. ff. de ale. s̄ v̄dens nō tenet de eniciōe ita sentit
glo. in. d. s. i. vbi h̄ t3 bar. ⁊ glo. i. d. c. de. ⁊ glo. xxvj.
dī. c. ij. Septimus casus ē de trāfactiōe scā in ludo
⁊ doc. i. d. c. de. tenet q̄ nō valeat q̄ ibi nō pōt ēe līs s̄
enidēs calūpnia ⁊ ita t3 do. ab. ibidez ar. l. in sūma in
p̄n. ff. de cōdi. ide. tu vide doc. i. d. l. in sūma. Octa
uus casus ē q̄ si qs ludēs ex cā ludi se obligant ēt p
instrū ad illud qd p̄dit collusor pmittēs nō t3 obliga
tio seu denegat actiō ⁊ instrū scā ex cā ludi nō sortiunt
effectū nā si solutū repeti pōt vsq̄ ad q̄ngēnta annos
ut ē cāus i. d. l. ale. fortius adūsus petētes op̄erit excep
tio q̄ cui dam⁹ actiōez forti⁹ exceptiōez ut i regla cui
dam⁹ d re. in. Nonus casus ē qm̄ i alea scā fuit pro
missiō d v̄dēdo ⁊ postea ext alea fuit scā v̄ditiō ⁊ tūc
vñ q̄ valeat q̄si pactū p̄missionis scē in alea purget p
v̄ditiōez scāz ext alea ar. l. ij. C. qd me. ca. ⁊. l. si. ff. de
cōdi. ob tur. ca. ita ag. i. d. l. si. s. i. ff. q̄r rep. act. nō da.
hoc putaret limitanduz qm̄ dicta v̄ditiō facta extra

alea fuisset facta post recessu ex alea intervallo. qñ vñ
 imediate tñc videret in fraudē ar. l. si veniri §. i. bonis
 ff. de pñlle. cre. cñ sy. 7. cor. qñ no. p. bar. in. l. post tract
 az. ff. de dona. Decimus cñs est qñ tractus fuit
 factus anteqñ fuisset in alea sñ ille tractus aliqñ rōe nul
 lus erat 7 sedēti in alea sit solutio ex eo tractu 7 p. cō
 sequēs sit solutio sñpturo an dictū solutū possit repe
 ti glo. in. d. l. qñ si minor §. restitutio vñ velle i. glo. mag
 na in pñ. qñ restitutio ccedat qñ vero dictus tractus
 scūs ext alea nñbat sñ in alea sit solutio ludēti sñpturo
 an ctingat liberatio vide ang. in. l. si qñ cñ sciret tenen
 tes qñ sic p. l. si cñ dotē §. i. ff. so. ma. Undecim^o ca
 sus est qñ duo ludebāt simul 7 tertius faciebat ludu
 vñcuqñ 7 ipse erat pmissor p pñtore vñ dē pecu
 nia pñta possit peti p vincentē tra dictū pmissores
 7 p pmissores tra dictū bal. cñsult qñ nō qñ ex ludo
 tra pñtorez nō dat actio nec inf pmissores nec tra
 pmissores vñ d. l. alea. vñs. Itēz qñ mutās in ludo
 collasori vel ludū tenēti nō repetit vñ sup dictū ē. Itēz
 si probaret qñ iste qui stetit p pñtore habebat pñtē in
 suo ludo nō posset agere et si mutasset l. alias terrio
 mutuati dē actio vñ sup est dictū at i. casu nō nō mu
 tuant sñ promittit vñ sicut ipse nō tenet victori ex pro
 missione scā in ludo qñ est scā ob tur. cau. ita nec agere
 pñt tra pñtore p. d. l. alea. vñs 7 subdit bal. in. d.
 cñ. qñ hoc putat dñ iure verissimū l. de cñsuetudine cō
 suenerit ludoz ē magis legales qñ mercatores 7 ad
 pñta vide qñ dictū ē sup. q. iij. de spōsione. Duo
 decimo 7 vltimo resumo qñ sup dictū ē de enictōe et
 dico qñ ang. i. d. l. si §. si. dicit qñ vendēs i alea rez aut
 ludēs illā p eximata siue ludus ille sit phibitus siue
 nō hñ pñpuū vñ re enicta de enictione nō teneat sed
 verū re enicta possit salte agi ad pñch restitutōe vñ
 qñ sic vñ l. exempto §. si. ff. de ac. ep. Sñ ang. in. d. l. si.
 §. i. tenet atrariū ex quo pñciū pceptū venditor lusit
 7 sic nō ē factus locupletior in aliquo inuñt ergo tra
 rio sensu qñ posset repetere pñciū emptor a venditorē
 si venditor nō lusisset pñciū. Itēz dicit ibidē ang. qñ si
 si tibi ludenti nō mecū ego vendi tibi dñmū 7 ista do
 mus est enicta qñ teneor de enictōe ex quo pñciū nō
 lusit sed 7 idē si lusit sed nō tecū idē si lusit sed post mag
 nū intervallo qñ bec venditio nō ē legib^o aut morib^o
 interdīcta sed facta fuit i ludo igit debeat enictio. Itēz
 dicit glo. in. d. l. si §. i. 7 §. i. in verbo ludat qñ q ludit
 rez in ludo nō reprobat siue ludat rez vñ eximam
 siue nō de enictōe nō tenet 7 hoc tñ ibi ang. subdēs qñ
 vñ ludus ē reprobatu neduz qñ qñ nō teneat de enic
 tione pñmo 7 ipsa res pñta pñt enici 7 repeti fm no.
 in. d. l. si. ff. de alea. 7 in. d. l. aleaz nec ob. exceptio qñ
 quaginta annoz qñ oia tenemēti ppetuo qñ ex illis ha
 betis hunc art. plenissime expeditam.

Tunc se offert. q. ix. vñ amissus in ludo repeti pos
 sit 7. j. quantūz tēpus hāc. q. plene tangūt cano. in. d.
 c. clerici de vi. 7 ho. 7 plen^o alijs io. cal. 7 io. de imo.
 in. d. l. si quis cñ sciret. ff. pro emp. do. ma. in. d. c. in
 dilec. q. v. aliqñ et dicit cano. in. c. qñ pleriqñ de immu.
 ec. bal. ponit in ru. ff. de alea. 7 i. ru. C. de odi. ob. cau.
 7 in quodā cñ. salp. ponit i. d. l. alea. vñs 7 fr. rap. in
 sūma sua 7 bñs tho. secū. secūde. q. xxxij. ar. vñ. 7 sac
 tus bernardū in suo opusculo de restitutōe. 7 vñs
 7 cñs conclusio doc. vñ io. de imo. allegat in. d. locis est
 qñ de iure ciuili si ludus erat pmissus pñtū i illo repē

ti nō pñt cñ fiat. l. pñtēte ar. l. grace. C. de adul. dñ
 mō lusit sit in pua qñtate vñqñ ad sūmaz de qñ in. d. l.
 alea. vñs 7 vñ dñi sup. q. vi. Si cñ nō in pua qñtā
 te lusit ē tñc dñs lusit videret potius factus auaritie
 7 spoliatiōis cñ vñ sup dicebat. q. iij. 7. vi. 7 vñ ē
 intelligas. l. qñ pñtū in ludo pmissio nō posse repeti qñ
 ille qñ pñdūt hēbat pecunie pñte adstratiōe qñ vero
 nō habuissit tñc secus fm pñatos doc. i. d. locis 7 imo.
 7 io. an. 7 alios post eos i. d. c. qñ pleriqñ vñ pñati doe
 inferūt qñ pñtū pñerūt vel filiūfamilias vñ monachū
 vel institutū alicuius pñt repeti p. d. pñz abba. 7 ma
 grūz illius institutū ad qñ tex. no. in. l. si. ff. de alea. lo
 quēs de seruo 7 a pñctis doc. extēdit vñ sup rōes af
 signat qñ cñ ille nō habeat dominū aut facultatez trā
 ferendi dominū talis pecunie nō potuerūt dominū
 trāferre i aliū vñ i regla nemo pñt de re. in. in. vñ. 7 hñ
 de mēte glo. i. d. c. de. pñtea ille qui ludit cñ monacho
 ludēte pecuniā monasterij. vñ filiofa. ludēte pecuniā
 pñtis aut institutū qñ ludit pecuniā dñi sui 7 sciēt ludit
 cñ talib^o nō solū nñl lucet sñ tanquā pecuniā alienaz
 accipiēs tenet furti vñ l. seruus cuiusdā. ff. de odi. ide.
 vñi tex. nō. fm bal. i. d. ru. C. de odi. ob. cau. qñ bene
 not. pñtea conclusio pñmissa. l. qñ pñtū in ludo pmissio
 nō possit repeti intelligas. pñcedere dñmō ille qñ vñt nō
 omiserit fraudē aliqñā sñ legalit luserit alēni si fraudē
 omiserit vñ qñ ad ludū pile secrete ordinauerat aliqñē
 qui in re in dubiū reuocata semp indicaret pro se vel
 aliqñ ipediret fortū 7 similia vñ ad ludū cartaz forte
 pmissus ex forma statuti clā 7 nō pñcedere socio qñ per
 dīt ordinabat cartas ad sui fauorē vel cōgnoscebat vñ
 aliqñ pñtēbat vñ cñ plures ēent collasores se itellige
 bat cñ vño. vel ad ludū taxilloz forte pmissus ex for
 ma statuti in aliquo loco vincens vñt cñ falsis taxil
 lis tñc enis repeti pñt fm pñati doc. 7 fm ea qñ dicent
 in. q. x. 7. xij. idē 7 pariformit fm do. ma. vñi sup qñ
 p aliqñā fraudē qñ vñcisset seu lucratus fuisset vñputa
 qñ venisset pñctus aduersarij 7 ipse fecisset sibi satisfā
 ri tanquā si venisset punctus suus vel si clam auxisset
 postas vel claz augendo pecuniā victā qñ dol^o 7 frau
 s nō sibi debeat pñcinari vñ i. c. sedes de rescptis dicit
 et pñatus doc. aliqñ fraudes omitti aliomō puta qñ lu
 sēns qñ vñt nō erat soluēdo vel habebat in manu fal
 sos aureos vel fingeat habere in manu aureos 7 nō
 habebat 7 cñsuetudo esset put amunū ē qñ ludēs nō te
 neret vñtra pecuniā qñ pparatam hēbat ad ludū 7 sic
 vñcisset vel aliū qualicūqñ fraudē omitteret qñ oia bñ
 no. Est et bñ adūtdūz i. d. c. de. qñ si vincēs ēet dispa
 ris vincēt 7 perit^o i ludī actiōe alē vero nō tñc qñ vñ
 cens vñ dolose facere tenet restituere sñ vñtū magis
 cōcernit viā poli qñ viā fori de quo dicit in. q. sequēt
 Qñ vero lusit sit ex ludis pñmis dñ qñ dñi sup. q.
 iij. tñc cñs oclō ē qñ possit repeti vñ ē cñs. d. l. alea. 7
 no. i. d. l. si §. i. ff. de alea. refert tñ io. de imo. i. d. locis
 post io. cal. zab. 7 pe. multos sentire qñ illa lex aleaz
 vñs cñtraria cñsuetudie ē abrogata i locis in quib^o vñ
 get dē cñsuetudo itroducere qñ nō repetat 7 idē sent re
 vñ beatus tho. loco pñlegato dñ cñ cñsuetudine vñgor
 aut validitate dñ. j. q. xvij. 7 huic. q. oio adde dīceda
 in. q. se. Nec omittā aliqñ qñ dicit bal. i. d. ru. ff. de alea.
 dicit enis qñ si lusit fuerit ad lusū mixtā fortuna 7 idū
 tria vñputa ad ludū mīozetti seu sbaraglini tñc aut pe
 cunia ē pñta p ignozitiā prudētis qñ nesciūt cogitare
 illud qñ cñsuetudine solet 7 tñc iputet sibi nō ē extra

opaz pugnator vt. d. l. alea. aut pdidit cau taxilloruz
q: victo pccit pccituz iustitatu que no e vssimile euenir
nisi rarissime vl q: victo debeat verissimil obtinere ludus
sibi decebat ni i sors sinistra i iustitati pccit accidisset
i tuc repetit q succubuit q: e ex opera pugnator ita
dicit bal. q vba singlr no. ppc magna bal. aucozitatez
s iudicio meo reqreret alcioez indagine. Nunc restat
vt videam. j. q: tuz tepus repete possit ille q pdidit
i tex. in. d. l. alea. C. de reli. vult q: copetat repetitio
vsq ad qnq: an. s. do. ma. i. d. c. inf dilectos. q. vij.
putat alit distinguendu qd aut q: vult interare additio
nez ex illa. l. i. h3 locu qd dictu e aut vult agere roe fal
sitate omisse i ludo vt q: posuit falsos taxillos i qre/
la falsi durat p. xx. annos vt. l. querela. C. d falsis aut
vult actioe de dolo q: dolosus ludus fuit in se pmissus
s dolose victus i cau ptra dolosus de eo qd no pue
nit ad eu durat actio bicio d eo aut qd puenit ad eu
durat actio ppetuo vt. l. itaq. ff. de dolo i tra herede
eius de eo q: ad ipsu hede puenit dat silis actio q du
rat ppetuo vt ibide si vero vellet agere ad recuperatio
nez pditor alia additioe tuc dea additio duraret spatio
longissimi tps iuxta no. i. l. oes. i. l. sc. C. q pres. xxx.
ano. hec sut vba pstat doc. q sentire vt spale ee i addi
one ex illa. l. alea vt daret eius vita vsq ad qnq: an.
ta an. secus i alijs actioib q opeteret ad repetendu pdi
ta i ludo tu vo atteta q qd actioe opeteti p qua lu
des repetere possit qd pdidit expediri isto cau speciali
vsq ad quinq: annos vt dicit tex. in. d. l. alea. ibi
copetentibus actionibus.

Decima. q. nota e vtruz victu i ludo subiacet resti
tutioni i foro scie i a quo restituendu sit i cui hec. q.
nobilissima e i h3 plura capita tagit p glo. i. d. c. cleri
ci i ibide p io. cal. ato. d bu. pe. d pufio ear. zab. io. d
imo. i abb. i p ino. i. d. c. q pleriq i p gl. i. c. i. xxxv.
di. i p bal. i. d. ru. ff. d alea i in. d. ru. C. d adi. ob tu.
tau. i in quoda cfi. i p io. de imo. i. d. l. si q: cu sciret
i falsi. in. d. l. alea. i p ray. i sua suma i ti. de peni. s. i.
i tho. loco palle. v3 in secu. sec. q. xxxij. i p d. ma. i. d.
c. inf dilec. q. viij. i p do. ang. are. locg palle. in pcc. q.
S3 anq pceda ad vltiora volo tibi fferre formalia
vba bti tho. loco palle. na vario mo referre solet i auc
toritas eius trascedit astesez vba sci tho. sut bec. Cir
ca illa vero q p aleas acqrut vt aliqd illicitu iure diui
no. s. q illud qd aliqs lucret ab his q rez sua alienare
no possunt sic sut miores i furiosi i huiusmodi i q ali
qs trahat aliud ex cupiditate lucradi ad ludu i q frau
dent ab eo lucret i i hys casib tenet ad restitutionez
i sic de eo no pot elymosinas facere aliqd aut si ee illi
ctuz ex iure positino ciuili q phibz vniu alr tale lucz
s q ius ciuile no obligat oes s eos solos qui sut huius
modi legibus astricti tenent vniu alit ad restitutionem
qui lucent. nisi forte contraria consuetudo pualeat. aut ni
si aliqs lucratus sit ab eo q traxit eu ad ludu i quo ca
su no tenet restituere q: ille q amis t no e digno reacci
pere nec pot licite retinere tali iure positino durate vni
d3 de h elymosina facere hoc cau ista sut vba forma
lia bti sci doc. nuc redeudo ad. q. pposita dico q io.
de imo. vbi sup plenius alijs distinguit tria. Primo
de eo q pdit in ludo q pendet ex solo ingenio qlis e lu
dus scaccoz. Secundu de eo qd pdit in ludo q pen
det ex sola fortuna qlis e ludus taxilloz ad azarduz.
Tertiu de eo q pditur in ludo mixto qui pdet ex in

genio pariter i fortuna qualis e ludus aleaz.

Circa pma mebru Jo. an. sentit vbi sup. q q: no
tenet restituere. na talis ludus vt licitus vt dictuz fuit
sup. q. iij. hac aut q restituere no teneat talis vincens
illud q vincit in dco licto ludo itelligit pcedere nisi p
fraude vel doli vicisset i maxie ei q no haberet reruz
suaz admistratioe vt dictu fuit. sup. q. ix. na hoc cau
indubitan tenet ad restitutione s si auaricie ca aut ca
blassemie vl cu alia adixta tpe delicti q facit ludu illi
citus q alias eet licitus sine illa admixtioe sentit q vin
cens no teneat ad institutione nec et erogadu i paupe
res s d3 penitencia agere de peccato auaricie i cupidi
tatis vel alterius similis pci vt in simili habet i. c. si. d
ymo. i h sequit d. ma. vbi sup post io. de imo. s mibi
vt q bti tho. vbi sup sentiat q q auaricie ca i cupi
ditate lucradi teneat restituere loquit in i ludo aleaz
ptra doc. vbi sup itelligat q ad dcm ludu lictu lice
at tui ludere pua pecunia i. d. l. aleaz i dictu fuit sup
q. vi. Abinde vo sup ludus cset illicitus. i ide qd dic
tuz e de ludo scaccoz vt dicit in alijs ludis lictis vtr
tutis ca fm doc. i. d. c. cleri i ibi subdit p eos q si p
statutuz aut consuetudine sit derogam ess q possit ludi
sup illa quantitate de qua i. d. l. aleaz i de q dixi i. d.
vi. q. tuc vincens sine fraude vel dolo habeti rez suaz
admistratioe no obligaret ad restitutione q vba nota
tiemeti ppetuo io. vo cal. doc. magne scie i sce vite in
d. c. cleri dicebat q q luderes ad scaccoz vnus pe
ritus alit no tuc q ille peritus vt dolose facere i sic ei
procinari no d3 vt i. c. sedes de rescrip. si ipe peritus
viceat teneat ad resti. qsi quodam ali possit dici cir
cascripto i q ludos ille quodam claudicet pp dispa
ritatez pdicta qd ppetuo no. i trahes ad ludentes ad
alios ludos lictos q vincens e disparis igem aut dis
paris virtutis corporalís i vincit i ferioze se quodam
mo circumentu vt h et additendu q si in loco eet phibi
tus dictus ludus scaccoz p statutu aut decretu supio
ris hntis pteze phibedi vel aliud ludus de iure licit
esset siliter phibitus i q: vinceret ad dictum ludu no
turpe sui na s phibitu vincens tenet ad resti. in via fori
i poli vt. d. l. aleaz i si nesciret cui vicisset deberet ero
gari paupibus vt in. c. cu sit de iudeis ita i3 bal. in. d.
ru. C. de adi. ob tur. cau. i3 i3 et bti tho. vbi sup si
recte csideret verba sua. Circa secundu mebru v3
cu perdit in ludo qui pdet ex fortuna sola vt ludus
taxilloz azardu vl similis cludere vident pstat doc.
Primo loco quod si psona q amisit no h3 admistratio
nez q seru filius aut monachus aut furiosus aut pdi
gus vel infitor vt sup dictu fuit. q. pcc. h cau qui vicit
tenet restituere no tui ei qui pdit s admistratozi. Secun
do loco cludere vident q si ille qui pdidit hebat ad
mistratioe rez suaz seu pditaz i victor vicit dolose
puta cu falsis taxillis vel per simile modu i tuc tenet
ad restitutione roe doli omissi i q2 p doli vt locuple
tatus cu aliena iactura cu sit tra no. in. l. i. i p totuz
ff. de dolo. i in. l. i. ff. de crimi. stel. Tertio clude
re vident qn q vincens no amisit doli vel fraude i lu
do s attraxerat pdentez p viz vel nimia ipotunitatez
ad ludedu i tuc silis teneat ad restitutione naz tuc vt
quodam dolose versatus sit vt d3 in. l. si legatarius
cu sy. ff. de dolo. tenet et restituere vigore. d. l. aleaz
q iubet restituere s ro pcedes vident vniu alioz qz idu
dit oes gentes lex aut aleaz cludit tui i3ditos vt bel
lissime csiderabat sup bti tho. Quarto cludere

tionē sine ipsius licentia: filiūsa. ex iusta cā reuocatus a patre
vel clericus beneficiatus reuocat^r ab epō ad residētā vel sim
pliciter est piurus: qz nō obiecta licētia creditoris lz petita ante
solutionem repatriauit: papa potest licentia^r super licito iu
ramento ibidem.

Regula. Quod semel.

Sigs fecit testamētū z iurauit si puenire vllō n mutare: omū
facit secūdu testamētū z morit: valz secūdu testamētū lz sit piu
rus. lz bar. qtra z tale iuramentum habet viz cle derogatorie.

De prescriptionibus gēica.

Regula. Plus semper.

Si ecclesia bz alteri ecclesie. xx. annua. z per. xl. annos soluit sola
z. non potest decetero integra. xx.

Regula. Possessor.

Prescriptio ē ius qdā ex tpe zgruē: legū auctoritate vim ca
piēs: negligētibus penā inferens z finem litibus impoens.
Prescriptio nō ē ius naturale: imo zcordat iuri nature simplr
qz lz nō sit directe ab ea exorta: ē tñ ad ipz idirecte reducta p re
gulas qz qui peccat bz puniri: z per regulam qz finis litibus
debet imponi: z ideo permissa non inducta.

Prescriptio iuris canonici ē alia z distincta a pscriptioe iuris
ciuil. pp diuersos fines ytriusqz iuris: qz sibi inice subueniūt:
qz ius ciuile pscripti itēdit ad pūadā ciuile societatez z nittit
solū ad rectificadū actū exteriorē: z solū insitet i foro litigij. z
iō omittū ab eo simplex ius canonicū: qd subalternat euāgeli
co: z pscripti pūat iniquitatē pscriptis z pseruat iusticiā: or
dinādo pscripti i deū: z finali remittit ad forum pscientie zc.

Prescribēs acqrit dñijz vtile: z directū scriptū ex mō vtēd sim
plr pscriptis qz bz oēs modū vtēdi totale z n pūale. n oē illō
quod directe descendit a iure naturali. si res a nullo occupata:
vel per traditionem zc.

Prescribēs mala fide tenet ad restitutōez sicut fur: z raptor: nec
potest tenere vel defendere rem pscriptam: sicut nec fur nec
raptor: contra illum: cuius fuit.

Ad mala fides supueniēs pscriptioe ppleta nō tollit pscriptioez
nec obligat pscriptentem ad restitutionem salua tamen pscie
tia remordente pscriptentem.

De re iudicata. gēica.

Regula. Ea que.

Si delegatus misso in possessionē reali adiudicat āno finito pos
sessionē z proprietatē: tenet sentētia in possessionē: lz nō teneat in
pprietate. Itē tenet in. x. si ferat per iudicē qui non poterat iu
dicare nisi de. xx. qz non erat petita nisi. x.

De appellationibus. gēica.

Regula. Contractus.

Appellationis causa est alia a principali.

Regula. In alternatiis.

Appellatio alternatiua ad papam vel episcopum valet.

Regula. Nemo potest ad impossibile.

Appellationis prosequende annus currit ante interpositionem
ipsius appellationis.

Regula. Pluralis.

Siquis ab eodē z corā eodē iudice est cōuentus diuersis tñ libel
lis z sup diuersis rebus: z iudex iyna actione cōdēnat: demū
eodē cōtextu cōdēnat in altera: z cōdēnat appellat: z impetrat
sup appellatione rescriptū: videlicet. qquestus est talis: qz talis
iudex iniquā tulit sentētiā diffinitiuā cōtra ipsuz: a cuius sen
tentia ad se. ap. appellauit cū generali cōclusionē: virtute hui⁹
rescripti nō audīt appellans: nisi cōtra vltimā: vel duriorē:
nec dicitur ab vtraqz sententia appellasse.

De prebendis. gēica.

Regula. Quod ob gratiam.

An beneficia vacantia per motionē alicuius in episcopū i curia:
censeantur vacare in curia: dic q sic. z ita seruatur.

De rebus eccle. non alie. gēica.

Regula. Qui tacet.

Si episcopus facit alienationem tacente. z non contradicente ca
pitulo: successor illam pōt reuocare.

Regula. Qui tacet.

Licet pstitutio epī bon. pceptat nullā alienatiōez rerū imobilij
ecclesiaz fieri p clericos sine licētia epī: irritās ptractū: z addēs
penā arbitrariā. z caplm bon. pmissio tractatu cū ipō epō ven
dat aliquas terras sine alia licētia: nō est locus statuti penis: qz

ztrahēdo licētiā dedisse videtur.

De testamētis. gēica.

Regula. Is qui tacet.

Religiosus pūte z tacete suo plato: vel patiete: nō pōt executor
esse testamētū ēt ad pias causas: ergo nec phibēte.

De decimis. gēica.

Regula. Nō est in mora.

Decia triēnalis soluēda per prelatos z clericos ecclesiaz de annis
ipaz puentibus de mēse martij ānis singulis imposita fuit p
papas kal. iugij sub certis penis: z datis collectorib⁹ vt ē mo
ris. d. Jo. qui pceerat ecclesie paduane: z illius āni pūctus p
cepit. demū trāslatus fuit ad ecclesiam bon. kal. ianuarij substi
tuto sibi. d. S. z vtriqz statim suas ecclesias possidētibus. si neu
er ipoz de mēse martij primi sequētis decimam soluit. d. S.
subrogatus incidit in penā: z pcessus pdictos p ecclesia pad.
qz debitu ē reale: z tenet ipse soluere huiusmodi decimas.

Regula. Qui prior.

Seminās pōnos i pochia sancti And. quos ibi natos plantauit
i pochia sancti Jo. decimā pōnoz soluere bz rectori pochie
sacri Jo. reueruata estimatiōe decime pōnoz priori pochie.

Regula. Sine poss.

Diocesanus ep̄s petens quartā decimarū in qua fundat inten
tionē de iure cōi: lz nihil pber: obtinere debet qtra ecclesiā ife
riorē se opponētē: nisi alleget titulu sufficēte ad pscriptiōez.

De regularibus. gēica.

Regula. Cum stat.

Prelatus regularis vel secularis nō ep̄s: tñ exēptus petita lz n
obiecta licētia pape vel legati de latere zelo sanctionis vite quo
ad se. pūteri pōt religioez: vel cū religiosus ē. pūteri i strictiōē.

Regula. Indultum.

Si legat^r cui spāliter papa pcessit vt aucte aplica possit i quolibz
mōasle. sue legatōis vñū monachū pōnere: cuidā aucte aplica
pcessit vt recipere i quodā monasterio i monachū z i fratrem
annalis probationis: nihilominus intelligitur eidem monaste
rio ius reueruatum.

Regula. Is qui tacet.

Religiosus etiam tacente z patiente suo prelato non potest esse
exequutor testamenti etiam ad pias causas.

Regula. Que a iure.

Nō pōt ep̄s dispēlare cū monacho trāslato ad ecclesiaz parochiale
qz habere possit cum illa beneficium non curatum.

De inrepatronatus gēica.

Regula. In re cōmuni.

Si plures patroni ad ecclesiaz vacatē pūtat idoneū istituēdū: post
modum maior pars eorūdem siue clericorum siue laicorū pūen
tāt aliū: bz nihilominus primus presentatus institui.

De voto. gēica.

Regula. Is qui tacet.

Si pbyter pūente z n pūdicte epō votū peregrinatōis emisit:
qd dū exeq vellet: ep̄s pūxit. lz ipse nihilomin⁹ iter arripuit:
z ep̄s eo absente ecclesiam alteri contulit: potest pbyter ec
clesiam suam reuersus repetere.

De sponsa. z matrimonio gēica.

Regula. Actus legitimi.

Papa potest ex causa dispensatiue pcedere qz matrimonij dpat
duratur solū quousqz filius masculus ex matrimonio hēat.

Regula. Cum quis in ius.

Cognoscēs maritatum pro soluta: vel solutā pro maritata: nō pu
nitur vt adulter.

Regula. Frustra.

Vir z vxor sunt vna caro. i. ad vñā carnē procreandum.

Regula. Non prestat.

Matrimonij solutū propter cōsanguinitatē: vel qz mulier non
cognita religionem pūfitef: sponsalia de futuro prius a viro
contracta primo casu rumpit: secundo non.

Regula. Que contra.

Si sponsus sponsaz de presenti ingressaz monasteriū z pūfiteri
volentē violēter rapiat: z corrupat: si postea pūfitef: illam
sponsus repetere non potest.

Regula. Semel deo.

Papa pōt ex causa dispensare cum monacho vt matrimonium
contrahat. z ibi plene videas de potestate dispensandi.

Regula. Sine culpa.

Matrimonium in extremis factum legitimat prolem precedentem.
Matrimonium intermedium non impedit legitimationem pluri habi-
te fieri per subsequens matrimonium postea contractum cum concubina.
Per subsequens matrimonium legitimitur et naturalis filius
genitus ex clerico in minoribus et beneficiato.

De cognatione spirituali. glica.

Regula. Ex eo.

Cognatio spiritualis contrahitur cum heretico baptizante: vel
levante de sacro fonte: non autem cum iudeo: vel pagano.

Regula. Potest quis per alium.

Copaternitas contrahitur per procuratorem: ibi vide multa bona.

De apostatis. glica.

Regula. Certum est.

Apostata est monachus si heres habitum monachale cooptum habitu clericali

De usuris glica.

Regula. Damnum.

Usuras quas fiduciosus: creditori soluit non recuperat a debitore.

Regula. Possessor.

De ratione usure sunt tria. primo. usurpationis rei aline. secundo. usurpationis
manifesta. tertio. usurpationis facta per consensum coactum et ex-
torum ratione mutui.

Regula. Peccatum.

Usura est lucrum ex mutuo pacto debitum: vel exactum. Duo
sunt de ratione usure principaliter. primum materiale. et alterum formale.
Uel est quicquid sorti accedit ex pacto vel intentione preceden-
ti: si spes sola est causa mutui etiam absque alterius noticia.

Usura mittitur in his rebus: circa quas consistit mutuum: que consistunt
potere. numero. mensura. lucrum vero quod exigitur potest in omnibus re-
bus consistere. quod quidem lucrum aliud est quam res: in qua usura mittitur.

Usurarius contractus ex natura rei est vitiosus et malitia conuo-
lutus: quia facit rem naturalem supralicere sue nature et artificia-
le sue arti: quod facit quod res que non parit fructum generet lucrum.

quia facit quod illarum que habent omnino eundem valorem: unum
excreseat in valorem per alterum: quia facit quod res mutuata tra-
hatur ad quod non est ordinata: principaliter: nec consequenter.

Iura non debent concedere usuram propter aliquod bonum quod
inde oritur: nec propter aliquod malum quod inde vitetur. ne generetur
deus audacius: ne generetur natura expulsius: ne generetur scri-
ptura detur: ne generetur natura diutius.

Usurarius contractus non est permissus a iure: vel concessus in
aliquo casu de facto. et si quando permittitur prima facie aliquid simi-
le usure non est usura: ut in genere.

Ius civile non valet in hoc iuri canonico obviare per contradi-
ctionem sed per omissionem: siue derelictionem tamen. sed ad in-
vicem concordant quod quicquid est contra unum necessarium
est contra alium: quia licet usura sit permissibilis de iure civili per-
missione indulgentie pene: non tamen permissione tollente
impedimentum vel prestante iuvamentum.

Et omne quod modum perueniens ex eo quod quis vadit ad molen-
dum sibi mutuatis pecuniis propter intentionem eius est
usura: et debet restitui tanquam usura incerta.

De privilegiis. glica.

Regula. Cum quid prohibetur.

Ex privilegio studij boni. per quod concessit papa quibusdam phi-
bis quod possint ibidem audire ius civile: et in eo libere studere: li-
ceat eis in eo iure docere: doceri: vel doctorari.

Regula. Decet beneficium.

Ex privilegio concessa immunitas habenti certum numerum filiorum:
numero deficiente non deficit immunitas.

Regula. In iudiciis.

Si ecclesie collegiate concessit papa privilegium quod prescriptio minor
centenaria in suis bonis vel iuribus non currat contra eam: si pre-
latus ipsius ecclesie agat in capitulum: vel contra: quorum bona sunt
distincta super re alias prescriptibili: illo privilegio uti non potest
contra alterum.

Regula. Privilegium.

Privilegium pape exprimitur prelati nomen: cum tamen tenor respiciat
ecclesiam: vel contra non exprimitur nomen prelati: sed dignitatem ta-
men: cum tamen tenor respiciat personas: intelligitur esse reale: nisi
verba et mens aliud designet.

Regula. Qui sentit.

Si monasterium privilegiatum sit in his: quod tempore interdicti abbas
et conventus familiares suos possint admittere ad divina. po-
terunt admittere familiares novos subrogatos in locum primorum.

De penis. glica.

Regula. Bonafides.

Pena et res simul peti non possunt ab eodem.

Regula. In penis.

Siquis suspeditur per triduum a beneficiis: sit cōcursum tempore
si infra triduum novam penam incurrat.

Si damnatus ad penam manus: habet alteram aridam: debet ar-
da tantum manus eidem amputari.

Penam que ipso iure delinquenti infligitur pro delicto: non incur-
rit is qui id cogitavit et aliquid egit: sed non perfecit: etiam si per
ipsum non steterit.

Regula. Nemo potest.

Si cecus delinquens incurrit penam evulsionis oculorum propter
impossibilitatem pene puniatur in alio membro: et si tantum unum
oculum habet priuabitur illo.

Regula. Non debet.

Represaliarum pena est prohibita.

Regula. Non est sine culpa.

Qui neminem ledere vult: nullo modo tenetur: vel puniatur.

Regula. Nulla pluribus.

Ad evadendam penam potest inquisitus maleficio qui negavit se illud
commisisse ex post allegare quod ad sui defensionem.

Regula. Qui tacet.

Tacitus consensus episcopi etiam facto habitus excusat subditum a pe-
na statuti.

Regula. Quod quis mandato.

Qui occidit permissione iudicis vel statuti clericum beneficiatum: qui
laicus putabat: excusatur a dolo et pena.

De finia excommunicationis. glica.

Regula cum sunt partium

Si episcopus excommunicat titulum legentem appellationem: quam interponere coram
eo: ligat titulum: quem excommunicatus puenit inchoare legere in pnu-
ciatione. Si vero excommunicat titulum appellat episcopo pferente finem: si
ligat titulum: qui puenit. Si vero excommunicat seum sub additione:
qui ante additionem desistit de foro suo: ligatur seius.

Regula. Dolo facit.

Non valet promissum nec arbitramentum factum per modum laudi in
arbitratorem publice excommunicatum.

Regula. Delictum persone.

Clericus excommunicatus retinet privilegium immunitatis persone: et retinet
ordinem et suscipit: id illi penitus est excommunicatus. Similiter et p-
cutiens monachum bigamum irregulare: et penitus. Qualiter se-
mel tribus ictibus: una sola excommunicationis finia ligat. penitens
vero plures uno ictu pluribus sententiis est ligatus de rigore.

Regula. Factum legitime.

Excommunicatio vel absolutio superueniens non prodest neque nocet
eligentibus.

Regula. Ratum.

Sententia excommunicationis lata in bononicensem clericum per episco-
pum mutinensem. non valdatur per ratihabitionem postea sub-
secutam episcopi bononicensis.

Regula. Scienti.

Si exepus contrahens in loco exempto. promittit creditori non decli-
nare forum diocesani: si statuto termino debitum non soluerit: et
lapso termino et debito non soluto diocesanus ignorans illud ex-
petit: quod nec talis contra putabat: illum citavit: et quia non compa-
ruit: illum ut contumacem excommunicavit: non valet excommunicatio:
quia: quod renunciare non potest exemptioni expressis vel tacite
sine pape licentia.

Regula. Utile.

Si a. et b. litigantes in curia super receptione testium utriusque
rescriptum impetraverint ad partes: et coram receptore oppo-
nit. a. testes. b. recipi non debere: cum rescriptum pro ipsius
parte sit nullum: quia excommunicatus erat maiori tempore datus:
hoc non obstante valebit rescriptum: quia de consecutivis in
dicij impetratum.

De verbo. signifi. glica.

Regula. Contra eum.

De dictione ipsi relativa.

Regula. Cum quid prohibetur.

De verbo libere. et studij. et audire. et privilegio. et alio prohibito.

Regula. Ignorantie.

De ignorantia. errore. et titubatione.

Regula. In generali.

De protestatione: et multis alijs sinonimis.

Regula. In iudiciis.

De verbo indicium: quod sumitur. et modis.

vident qd si ille qui vicit non omisit doli vel fraude i ludo nec attraxit pudentes p viis vel nimia ipostunitate s simplr attraxit vel ludendu tunc ex eo solo qd attraxit i citauit ad ludendu illu q pdidit vt teneri ad restitutione nez fz inno. i. d. c. qd pleriqz que sequit pleriqz alij doc. si aut viciisset puocatus sentit ray. i. bñs tho. vbi sup qd no teneat restituere s paupib erogare. Quinto concludere vt io. cal. qd si ludetes sūt dīparis additionis vt qd vnus paup alter diues i tunc si paup puocauit diuites i pdit paup puocās sibi iputet si vo paup puocās vicit i ē sūme egenus retinebit illud victus p se fin aut nō idiget sūme tūc restituere teneat qñ vo diues puocasset pauperē i paup puocatus vicit restituere nō teneat si vo puocās vicit tūc restituere teneat pauperi victo. si vo diues puocās pdidit paup puocatus ppe sua sūmaz eius idigentia nō teneat diuiti victo restituere nec paupib erogare s p se retinere ita sperari tenuisse cal. si lectura nō ē mēdosa. s adūte qd d. ma. i. d. c. iter dilec. q. viij. dīc qd sibi nō plz opt. qd vinctes teneat erogare in paupes nec opt. inno. qd teneat simplr restituere nec ēt opt. ray. i. io. de imo. qd dīc nō videre vñ pcesse rit hec distictio de q sup conclusio. iij. f. qd si attractus vicit nō teneat restituere s sit paupib erogandū nā si nō dat abrogatio. d. l. ale. vsus p statutu vel consuetudine nō vidit qre vinctes nō teneat ad restituendū victo cū illa lex simplr velit qd illud qd vicit ē p vinctē in ludo phibito debeat restituī victori i quāqz annos vñ cū simplr loquat nec distinguit iter attrahētes i attractus dīc pstatu doc. illa. l. alea. i. distictio ēt itelligenda qd vt. l. de pōio cū sy. de publi. Sexto loco concludere vt io. d. imo. ex mēte cōi doc. qd si neuter alter attraxit s parit dīpositi erāt ad ludū nec iteruēt fraudes tūc in locis i qbus nō repit abrogata. d. l. alea. vinctes teneat restituere victo. In alijs vo locis in qbus. d. l. alea. nō suat dīc io. de imo. bñs tho. voluisse qd nō teneat ad restitutionē s debeat illud erogari in pauperes cū videat lucrū illicitū ar. d. c. nō sane ēt h ilurgit pstat excellēs doc. d. ma. dīcēs qd io. de imo. nō bene ponderauit verba bñi tho. qd dixit qd hñi q sunt legibus ciuilibus astricti teneri vident ad restitutionē eoz qd lucrant i ludo nisi forte cōtra consuetudo pualet i sic nō. qd quātūz ad hunc casū vñ consuetudie pmittente ludū nō dīc bñs tho. qd victū erogari deat i pauperes veruz ē tñ qd bñs tho. subdit qd si qd lucratus sit in ludo ab eo qd traxit ad ludū nō teneret restituere illi qd nō ē dignus recipere cū traxerit nec ipe vincens pōt licite retinere tali iure positio durate quo casu dī elemosinaz facere i sic pondera qd dixit quo casu nō dixit qd bñs casibus vñ in effectu pstatu doc. dīc qd bñs tho. nō dixit victū in ludo pmissio de consuetudie ēt erogandū in paupes quimo vñ sensisse qd possit retinere p se ille q vicit dco casu stāte consuetudie pdeā pmittente ludū i retentionē i bñ tu adūte qd d. ma. optie pōderauit vba tho. qd victū i ludo de iure phibito dī consuetudine vero pmissio nō iubet erogari in paupes qd dco consuetudine retentionē pmittente s iubet elemosinā fieri de eo qd attractus vicit attrahēti dicto iure positio durate. i. stāte i suo vigore iure ciuili ludū phibēte vt. d. l. alea. i. ita pōderauerā vt. tho. i. bñ aīquā viderē vba d. ma. i. ita bal. expse dicere vt stāte consuetudine pdicta. f. qd nec i foro iudiciali nec penitēiali qd dco casu teneat ad resti. vt p eū i. d. ru. C. de cōi. ob tur. cau. vbi allat bñi tho. vbi sup. s acutius inuestigādo vñ ille q vicit

cit i locis vbi nō phibet ludus vel si phibebat leges sunt abrogate p cōtrariā consuetudine dēat id qd vicit paupib erogare repio reuerendū d. archiep. flo. in sua sūma in trac. de resti. manu. xv. qd appellat manus lusoria dixisse qd dco casu dī pauperibus erogare. pōtea subdit vñ de honestate vñ necessitate vidi in eo. ti. pce. c. de elemosina vbi plene tractat dco mā. Ete ruz anto. de bu. i. d. c. clerici sentit ēt eo cāu elemosinā fiendā salp. ēt in. d. l. alea. sentire vt vinctē dco casu nō teneri restituere ppe consuetu. retentionē i ludū pmit tentes i bñ qñ neut attraxit alterz qñ vo alē attraxit alterz tūc dīc hec vba aut dīc attrahēs i teneat restituere victo i si vicit attractus nō teneat. tute tñ facit pauperibus erogare vel inopus publicū vel pñ exponere similē asserit se fecisse. Septimo videt voluisse ray. in d. sua sūma qd si infirmus recreationis cā qd nō teneat restituere s deat erogare iter paupes qñ forte voluerit quodamō dīcī posse tractū ad ludū rōe ifirmittatis vel forte ppterea qd tollerabile videt cū recreationis quomō necessario sit cā ludēdi. Sed si econtra ipe ifirmus ludēs perdit debeat sibi fieri restitutio hoc nō placet. d. ma. qd dīc qd vñ cū debeat fieri restitutio victo p. d. l. ale. qd simplr iubet fieri restitutionē vt sup plenus ē relatu. Tu diligētī adūte qd dñ pstatu d. ma. dīc nō ēt fiendā drāz inter attrahētes i attractū i ēt restitutionē i erogationē in paupes s ēt restitutionē in dī casu fiendā victo p. d. l. ale. qd i bñs. f. fieri resti. victo io. an. d. io. de calde. post inno. itez bñs tho. i ray. itez anto. de bu. i. io. de imo. itez salp. i ptererea dco archi. flo. in locis palle. faciūt illā drāz itelligentes vt opinor. d. l. ale. qñ neuter attraxit alterz vel qñ attrahens vicit. qñ vo attrahēs fuit victus tūc ipsi bñt pro absurdo restitutionē illi fiendā qui nō ē dignus recipere sō dicebat illo casu elemosinā fiendā qd stāte lucro illi cito qd pdeat nō erit restituendū cōsequēs erat illud pauperibus erogandū qd nō. suadet qd alia doctrina beati tho. in. d. secū. se. q. xxij. vbi dīc pōt ēt acquisitūz illicitū. vñomō id qd ab acqrat qd debet ei a quo illi ētē acquisitū ē nec pōt retineri sicut i rapina furto vsura dī enī illud restituī illi a quo ē vsurpatū nec pōt fieri ēt elemosinā. Alio mō qñ illicite acquisitū ē ita qd ille qui acquisit retinere nō pōt nō tñ debet ei a quo ac quisitū qd cōtra iusticiā accepit sicut in symonia i alijs vbi versat turpitudine ex pte vñusqz vñ nō illi iō fieri dī restitutionē sed erogari i elemosinas. Tercio mō ē alī quid illicite acquisitū nō quidē qd acquisitū sit licita sed qd mediū p qd acqrat ē illicitū sic p3 de eo qd mulier acqrat p meretriciū qd ppe vocat turpe lucrū qd turpiter agit i cōtra legē dei se prostituēdo sed i eo qd ac cipit nō iniuste agit i cōtra legē dei. vñ qd sic illicite est acquisitū retineri pōt i de eo fieri elemosinā ita dīc bñs tho vbi sup qd vba velut singularia apud thelog. ppetuo nō. nā i archi. pstatu illa vba extollit i factus bernardū i suo opusculo de resti. magnificat ēt illaz doctrinā. Circa tertiū mēbzū pncipale vñ de eo qd est victū i ludo mixto pñz ex igenio i pñm ex fortuna qualis ē ludus tabulaz dīc io. de imo. post doc. p dīc tos quos sup allegauī in pñ. q. qd ille q vicit nō hñt ad miserationēz rerū suaz teneat restituere si vero vicit bñt rerū suaz adistractionē teneat restituere victo i locis i qbus fuit lex ciuilis si vo nō seruaret lex ciuilis phibitua ludū qd ēt abrogata p statutu vel consuetudine tunc

io. de imo. fa. p. bal. tho. archi. flo. vbi sup voluit qd nō teneat restituere p ea q dicitur sūt i pcedenti membro pte rea fm io. an. rōe mixture ludus pdictus vñ ē pmissus ar. c. sacris de sepul. 7 iō subdit io. an. q vñ ē hoc casu nō teneat erogare in paupes id qd vicit subdit ē q pfectores p talibus nō in agunt pñaz io. vñ de imo. dicit ibi h ē limitandū vt pcedat in laicis secus aut i clericis qbus talibus ludus vñ phibitus vt i. d. c. de. 7 in d. c. i. xxv. q. 7 vñ uetudo contraria quo ad clericos vñ reprobata vt i. d. c. inf dilectos d. exel. pla. subdit ē io. de imo. q in quātū dicitū ē q ludus tabularū sit licitus vñ sufficere pñia de peccato cupiditatis ppē qd qd in ductus est ad ludēdū nō aut q teneat ad restitutionem Itē ibidit q vñ pmissus talis ludus tabularū nō infue nerit dolus vel fraus 7 dñmō cessent blasphemie 7 huius mōi aut similia delicta nō admisceantur hec sūt intentio io. an. sup quo dicit io. de imo q vbi interuenit blasphemia vñ sibi q sufficiat agere pñiam de peccato 7 sic q nō teneat ad restitutionē dīcto casu. Circa hūc pas sus ē plurimū aditendū nā sup vñ facta drā inf ludum azardī 7 ludū aleaz glo. tñ 7 imo. 7 alij doc. in dīctis locis 7 bñs tho. nō vident facere dīctaz drāz pmo in dīctis vident pñficare oēs ludus taxilloz ē ad tabulas qd expñse dīct glo. i. l. si rez 7 si spōsioes. ff. de pre scrip. v. 7 expñse dīct zaba. ar. d. l. ale. vbi ludus aleae cludit ē ludū tabu. 7 azardī. 7 ppter ea q sup dīxi. q. l. ij. d. ma. ē magis plz opī. vt nō sit drā iter ludū azardī 7 tabularū q blasphemie peccata omittunt de qbus dīxi in. d. q. i. iij. vñ pñatus doc. idē putat de ludo azardī 7 tabularū. idē putat de ludo cartaz eadē rōe nam cā nocēs pñalet nō q pñest. l. iij. §. si. ff. ad lileā. subdit tñ q maior rō phibitōis videt ē in ludo mere fortune vt taxilloz aut simili naz plures inducūt ad ludendū ad illū tērandō fortunā sed ad ludū mixtū cōit nō ludū ignari 7 indocti i illo ludo 7 vide q dīcet. j. q. xvij.

Restat videre a quo restituendū sit 7 cui vietū i ludū. s. is casib⁹ in quibus vietū restituendū ē p cuius articuli clarioze doctrina cōsiderabis aliquos casus.

Primus ē q is qui vicit Itēz heres eius tenet oīo ad restitutionē l3 ex maleficio nihil pñerit ad eū iuxta no. i. c. si. de sepul. Secūdo q is qui cōmodauit taxillos aut aleas aut domus sciēt illis quos sciēbat lufos eē ad ludū phibitū tenent ad restitutionē pñit in illo ludo ar. c. si. de iniur. 7 dāp. da. 7 ita tenuit per illū tex. factus ber. de senis 7 sequit d. ma. i. d. c. inf dilectos. Tertius q vendētes vel emētes barattarias phibitas ad ludū phibitū 7 sili cōmodates similr dīctas barattarias tenent similr ad restitutionē vt in. d. c. si. de iniur. 7 dāp. da. 7 tenēt factus ber. 7 d. ma. ea. q.

Quartus q faciētes taxillos 7 vedētes illis q vluri sūt ad ludū phibitū. Itē faciētes sciēter aleas 7 huius mōi instrumēta ad ludū phibitū destinata similr tenentur ad resti. dāpnī eius rei occasione sequit fm opī. pte fati sci ber. ar. d. c. si. qd ē sequit d. ma. eadē. q. remittit tñ se ad dīctā in. d. c. si. de iniur. 7 dāp. da. 7 idem puto de faciētib⁹ 7 vedētib⁹ cartas sciēter ad ludū phibitū exercēdas ex eadē rōe. Quint⁹ quo ad hij qui possūt phibere ludū illicitū 7 obuiare ne fiat quales sūt domī cūitat⁹ rectores 7 officiales ad quoz officiū seu curā ptinet similr tenent ad resti. eius dper diti in ludo illicito cui obuiare potuissent 7 cū obuiauerunt ita ē dicebat sanc. ber. ar. tex. no. in. c. faciētis. lxxvi. dī. qui enīz pōt maifesto facinori obuiare 7 nō

obuiat faciētis culpā obtinet ad idēz qd no. in regula pccm de re. iu. in. vi. 7 in. c. de iniur. 7 in. c. si qe de de. xij. q. ij. 7 hoc ē sequit d. ma. eadē. q. multa videri potes i similib⁹. q. p bñi ber. in suo opus. de resti. fmone xxxiij. 7 maxime in. iij. qternario seu. iij. caplo. 7 pte dīcta sūt itelligēda fm scotū vt refert idē ber. i. d. c. iij. qñ tale obuiare ē ad bonū rei publice 7 sine piculo psonē ipsius obuiantis obligant enīz tales nō obuiantes ad resti. insolidū q negligere cū possis deturbare pueros nihil ē aliud q fauere vt in. d. c. faciētes. qñ vñ obuiat tenderet ad rei publice malū seu euīdēs periculū imi neret ppe pñone tūc nō obuiās nō obligaret ad satisfactioez nec ē peccaret si i corde paratus ēet obuiare qñ pñicta nō ipediēt 7 notent dūigēter regētes rez publicā 7 officiales qui aliqñ fingūt se nō videre 7 sic ē affecta ta ignorātia vel negligūt punire aut obuiare nā ve eis Alij vñ ad quoz officiū nō spectat h obuiare possent 7 negligūt peccat mortāl q nō diligūt pñmū sicut se ip sūz h nō obligant ad restitutionē vt t3 idē bernar. eo. c. iij. Circa qd tu videas in similit glo. no. i. l. culpa carēt ff. de re. iu. 7 doc. in. c. qte de sen. exco. 7 in. c. dilecto eo. ti. k. vi. 7 q dīxi in. l. vt vim. ff. de iusti. 7 in. 7 pñicta ppetuo no. Sextus casus si q faciētes taxillos cartas 7 huiusmōi instrā si sūt instrā qbus i cūitate emēt vt possūt ad ludū licitū si illa instrā vediderint simpliciter i. nō mala mēte existimātes q ad ludū licitū adhiberent nō peccarent nec tenerent ad resti. l3 sequeret effectus contrarius sue ar. no. l. merito. ff. p socio 7 no. in. l. nō solū. §. si vt pñauit. ff. de oper. no. mun. quid d hñs q faciūt cultellos 7 arma acta ad defendā 7 ad offēsas dic vt in. c. pñbitez 7 de homi. 7 h est ēt de mēte pñia. doc. Septimus casus ē de officiali q negligit punire lufos rez obliget rei. p. ad satisfactioē pene quā illi lufos veissent cōdepnadi scūs bernar. eod. fmone xxxiij. caplo. iij. dīct q si iurauerit grauissime peccat 7 sūt pluri q iustū erat statutū nō tñ tenent soluere penā statuti quā trasgressores incurere tenebant q nō dūz oīa effūdētes erat snia lata 7 nullus obligat soluere penā an sniaz lata vt ibi latius p cū 7 p eundē ser monez. xxxviij. c. iij. hoc apud me dubitatioēz h3 pp ea q habent i. l. i. 7 l. si. ff. de magi. oue. cū sp. Octau⁹ de tēte q nō vult peribere testimoniū 7 iurauit dicere veritatē sup ludo tenet enīz illi in cuius dāpnū veritatē tacuit ad interē vt. l. pñbiteri. C. d. epif. 7 deri. vbi oīo vide bal. facit tex. xi. q. iij. c. quisqz 7 qd hētur i. c. q cū fure de furtis. si tñ aliqz pductus in testēz iō veritatē tacuit seu nō maifestauit q sibi iminebat pñone vl status periculū si maifestasset pñer 7 hoc tenuit idē beatus ber. post scotū ea. ser. xxxiij. 7 c. iij. i. iij. no. Cui aut resti. sit fūda satis p3 ex hñs q dca sūt sup. q. ix. 7 in hac. q. Ultimo restat quo ad hac. x. pñ. q. videt qd sit fūdnz qñ lufos lufit cū vno sepius qñqz pñendo qñqz vincēdo. vel cū pluribus mixtis cū vno vicit cum alio pñidit refert d. ma. i. d. c. iter dilec. q. xi. audisse q qdā pñicatores tenēt q victoz teneat ad restitutionēz oīnz postaz victaz i tñ q si vna hora vel cōtinuato ludo lufos vicit centuz postaz 7 totidē amittit tandē recet sit cū tāta pecunia quātuz portauerat 7 in effectū nullā lucrū reportabat qd tenet ad resti. oīnz postaz quas simpliciter vicerat hac opī. ipe d. ma. nō pbat qua dī cit durā aspaz 7 nō verā positis eisdē lufosib⁹. Alij dī cit quosdā auduisse volētes q teneat ad restitutionēz illius q in fine cuiuslibet ludi secū portauit licet altero

Die cū eodē aut cū altero id qđ vicerat ludēdo amiserit mouent qđ cū illud qđ victū ē sit erogandū in pauperes iaz ē questitū ius paupibus 7 iō l3 postea victor amiserit nō ppter ea tollit ius paupibus iaz qđ sit qđ talis lufor nō potuit amittere ludēdo bona pauperū sed sua 7 hanc opi. dicit fuisse cōfirmatā a bō bernardino Tu diligēt adūte in p̄dictis 7 in p̄mis nō pl3 do. ma. nisi in casibus in quibus pecunia victa ēet erogāda in pauperes de quibus sup̄ dictū ē eadez. q. 7. q. ix. bñ vō pecunia victa ēet restituēda victo tūc cōsidera qđ si vna die antonius vicisset iohāni centū 7 inde ad mēsez iō. vicisset anto. totidē dicit nullā fīdēz ēē restitutionē qđ cū vīq̄ teneret mutuo 7 vicisset ad centū vt. d. l. alea. vsus admitteret cōpensatio. qñ vō antonius vicisset iohāni mille deinde idēz antonius cūz sempzonio perdidisset mille satis qđ ille anto. tenet restituere mille dicto iohāni nec releuat ex eo qđ mille qđ vicerat postea p̄didit derat cū alio 7 idē putat qñ h̄ cōtingeret i eodē ludo. s. qđ cū vno ex luforibus p̄didisset 7 cū alio vicisset non enīz habet aliq̄ cōpensatio p̄dicti cū vna p̄sona ad victū cū alia p̄sona vñ cōcludit qđ nō refert vtrū cū eadē p̄sona cū qđ vicerat postea p̄didit cū enīz fiat cōpensatio vsq̄ equalens an vō cū diūsa p̄sona p̄didit qđ p̄us vicerat cū alia 7 tūc qđ vicit tenet restituere 7 qđ perdidit poterit recuperare ab alio qui vicerit hec sunt qđ sentit p̄fatus doc. in. d. se. ar. Tu cōsidera diligēt casus in quibus nō ēet fīdē restitu. victo. vt qđ ipse victus puocasset ad ludū victorez 7 tūc indubitant pecunia victa qđ erat erogāda in pauperes p̄ victorez d3 p̄ eum erogari l3 cōtingit enī p̄didisse tantūde cū eodē lufore vel cū alio vt sup̄ dicebat 7 hāc drāz inf̄ puocantez 7 puocātū quā feci sup̄ eadē. q. 7. p̄bauī bonis auctozitatibus reperio tenuisse bonauēturā in. iiii. sūiaz dī. xv. nā attrahēti 7 puocātū ad ludū nō op̄et repetitio in vindictā peccati sed de illo victo elemosinā ē fīdē qñ vō ipse victor traxit victū nō posset ex illo elemosināz facere s̄ teneret restituere vt. d. l. alea. saltē in foro cōscietie vt dicit theol. q. l3 nullus velit amittere tñ qui nō vult amittere s̄ inducit ab alio minus culpabilis videt 7 alius qđ inducit vī magis culpabilis 7 iō iste puocatus nō d3 dāpnificari 7 auctor seu iductor seu puocator nō d3 meliorari 7 aliquo tñ nulli l3 ex h̄ aliqd laeri acq̄siti i p̄pos vsus ouertere hec sūt no. verb. do. bona. qđ addēs ad dēā sup̄ in cōgruo loco Cōsidera ēt qđ si qđ aliqū fraudē cōmiserit ludēdo cū ticio 7 vicit deinde p̄didit sine fraude tñz vincentis tunc si ludus alias erat de cōsuetudine p̄missus nō cadit cōpensatio vī qđ victū i ludo de iure phibito de cōsuetudine vō p̄missō d3 i paupes erogari vt qđā voluere quos sup̄ reuli vel qđ ticio fīdē ēē resti. pp̄ fraudē sibi factā 7 tñ stāte cōsuetudine p̄dicta restituere nō teneret qđ fraudē nō cōmiserit 7 ad ludū phibitū nō lufit. bñ facit lex de illo paupini. ff. p̄ socio 7 in effectu tota circūspectio ē habēda in h̄ an victor possit cōpensare cū victo illud qđ postea cōtingit p̄didisse cū eodē. si enīz cadit cōpensatio. tutus vī quo ad restitutionēz qđ tñ pōt ab eo repeti qñ ipse pōt repetere a te qñ vō nō cadit cōpensatio vt qđ vincēs obliat ad restitutionē vī erogationē in paupes 7 qđ p̄didit aliq̄ vice repetere nō pōt aliq̄ rōe ex cōsideratis supra tūc de victū restituere tenet vel erogare fortius et clarius qñ cū vno vicit cū alio p̄didit nulla cadit cōpensatio vt sup̄ dicebat bñ facit qđ doc. no. maxie pau. de ea. j. l. si te bonis. C. de ip. deli. 7 ibi dixi vbi m̄ cere

ra dī qđ si tu emisti vnum librū triffes 7 mēdozus ab vno qđ te decepit nō pōt eūdez alteri videri 7 illū decipere vt ibi latius victū igit dco casu d3 restitui vī erogari in pauperes fm̄ casus sup̄ cōsideratos nō obstatē p̄ditione scā cū alio 7 in effectu pl3 mibi cōsideratio p̄dicta d. ma. quā sup̄ aliquāto latius declarauī volui videre in h̄ articulo magnos theo. ricar. de media villā gerardū odois bonauēturā sco. in. iiii. sūiaz 7 dī. xv. vbi tractat de ludo aleaz 7 restitutionē 7 i effectu nihil repi dignū nō. 7 plenius repi materiā ludi tractā p̄ ricarduz p̄dictū qđ p̄ alium qđ inf̄ cetera dixit qđ l3 ludus scaccoz sit p̄missus ad tñ liceret ludere ad scacos tpe penitentie nō. h̄ melius. Ceterz cū sup̄ videat cōcludi qđ si qđ vicit aliqd i ludo phibito qđ nō erat restitutus parti s̄ eroganduz in pauperes statiz qđ tūc inuituz sit obnoxius victor oneri erogatiōis p̄dictē nō obstatē qđ postea p̄didit cū eodē cūz quo p̄us vicerat ista vī nimis dura sūia 7 forte nō vera nā durāte eoz de ludo nō pōt dici aliqd p̄fecte victuz cū de nā ludū sit vt alternatiz qñq̄ vincat vnus qñq̄ alius 7 debeas spectari finis 7 sic vī reuocabilit 7 mutabilit sit qñq̄ adeo qđ expectare dēmus qđ eueniret. i. finē 7 cōclusionēz ludi ad h̄ vt dicat plene qñq̄ 7 irrevocabilit ar. l. nāli 7. l. illa qñz. ff. de acq. re. do. 7 inf̄. de re. dñi. s. placuit 7 bñ faciunt no. in. l. tractus. C. d̄ fide instr. p̄ qđ iura bar. ita vī sensisse i. l. inficiādo. s̄ infās q. de furtis vbi oio videas. nāz ex dictis suis p̄bari vī qđ tunc posset dici aliqd p̄fecte victuz qñ ludus ē finitus qđ vba obligent vero 7 adde sup̄ cōgruo loco.

Undecima. q. ē cuius officialis sit cognitio adūsus aleatores lufores receptatores 7 huīsmōi 7 qđez ille officialis ēet index cōpetēs qui p̄tēz habet et imponēdi penāq̄ ordinata ēet cō p̄dcos fm̄ varias statutoz dīspōēs vt colligi pōt ex. l. i. peruz. ff. de in. o. in. 7 hoc qñ criminalr reperio tñ qđ quidē doctor magnus practicus in quodā opusculo de iudicatu officialiū tenuit qđ extra dictos lufores ingri possi taz per iudicē seculares qđ ēt p̄ iudicē ecclesiasticuz pp̄t blasfemias 7 piuria que ibi faciūt 7 s̄bdit qđ puniri poterunt arbitrio inquirentis alle. p̄ casu. d. l. ale. vsus ibi ep̄m loci 7 ibi iudicēz qđ ēet singularit no. si possz s̄bsterari 7 idē vī de mente d. ang. are. in illo tractat. suo malef. loco sepius alle. in quibz dā addi. quas fecit. S3 certe illa. l. alea. nō habuit hāc mētez dadi iurisdictionēz illā dedit circa restitutionē 7 sic in iudicio ciuilit intērato. Cōsidera ergo illuz quez ēt als cōsiderabo 7 dicā tibi qđ sentienduz.

Duodecima. q. est qđ sit pena receptatis ludū phibituz 7 ludentiū inspicientiū 7 qđ sint a iure introducta in eoz odiū. Circa penā luforū distinguēduz ē qđ aut admiscet alia spēs delicti 7 puniūt fm̄ qualitatez illius d̄ licit. aut nō admiscet alia spēs d̄licti 7 tūc aut loquimur in cōclis ad ludū phibitū ludētibz 7 si clericus ē aleator oio spellit a beneficio obtinēdo 7 si fiat ei collatio 7 d̄ h̄ stabat p̄uissio ē nulla si vō nō stabat qđ erat occultus d3 irritari s̄ si obtinisset beneficiū 7 post incipiat esse lufor nō d3 statiz puari s̄ mitiori pena affici sen puniri nisi forte monitus nolit se corrigere qđ tūc puaret vt in. c. i. xxxv. dī. 7 no. doc. in. d. c. inf̄ dilectos in glo. i. dīc ēt tex. i. auct. inf̄dicim̄ sup̄ d̄ ep̄is. 7 cle. et auct de sac. ep̄is s̄ interdicimus qđ adeo phibitū ē illis b̄

et religiosi ludere ad ludos phibitos qd et phibent in
 spicere et si extra fiat clericus quide aut religiosus p tri
 enniū a sacro misterio interdictus redigit in monasteri
 u3 nisi se penitentes ostendat quo casu dictū tpus a suo
 superiore cui subest minui pōt vt ibi latius. caueant er
 go sibi clerici et religiosi nō solū ludo s et ab inspectioe
 si vō laic^o dicas q regl^r laico ludēti ad ludos phibi
 tos d iure nō ē ordiata aliq pena i se q vincēs tenet re
 stituer^t et ad qnqgita an. vt. d. l. aleaz cōit m p statuta
 ciuitatū solet ēē ordinata aliq pena oia lufozes q in
 locis vbi vigeat seruāda sūt. Scias tū q vbi alter ex
 lufozibus opulisset aliū ad ludendū p viz illatā fm ex
 cessus qualitates ēt de iure cōi puniret aut multe arbi
 traria aut carceri mācipabūt aut i publica vincula de
 ciatur arbitrio iudicis vt. l. i. in fi. ff. de alea. et quida
 moderni intelligūt. d. penā habere locuz ēt si q opule
 rat multis suasiōibus seu blanditijs naz viz cōsiderari
 pōt quē inuituz opelli ludere p viz dicit pstatu doc. tu
 adde tex. not. et ibi ang. in auct. de lenoni vbi dī q q
 auro idaxit puellā vt sibi cōsentiret in actu venereo dī
 p viz opulisse. Scias ēt q si quis luderet cū falsis tene
 retur indubitan^t pena furti p eo qd vicerat ar. l. fals^o
 in pñ. ff. de furtis q dominū nō acqueret. vlt^o saltiz pu
 niri posset extra ordinaria pena fm bal. in rub. C. de
 doli. ob tur. cāz tu adde q pmo videret puniendus plus
 q fur ar. l. facularij. ff. de ext. oz. cri. ibi plulq fures. tē
 taurit ēt d. ang. areti. in. d. trac. male. et loco palle. q pu
 niri posset pena falsi ar. l. arbitrio. s. de eo et ibi no. ff.
 de dolo et de reperiō tenuisse magnū practicu in dic
 to tractatu de iudicatu officialiū. Circa q tu adūtas
 naz aliqū sūt falsi taxilli falsitate patentē q hūt pūctos
 alit factos q cōsueverint et tūc ludēs cū illis patent in
 iustis taxillis nō vt q teneat pena falsi neq pena furti
 secus si cū taxillis nō patent in iustis sed plumbatis q
 tūc teneat pena falsi seu furti ar. l. ea q cōmedandi et
 in. l. labeo. ff. de straben. emp. et in regula iuris scienti
 de re. in. li. vi. et ita alias audiui repetendo limitasse
 quēdaz d. to. de sacra agata de bononia et hec no. dili
 gēter An aut taxilli fuerint vel sint falsi aut iniusti pba
 ri poterit ēt p famā q habuerit iceptuz siue tractū ēt a
 psonis male fame vtputa bāntis vt elegānt dicit sali.
 in. l. ea quide. C. de accu. talia enīz nō possūt pbari fa
 cile p hoies bone fame q nō ouersant cū talibus et h
 ēt nō ad limitationē. c. qualr et qn de accu. Punif ēt
 alia pena ludēs q si vicerit sub fide et pmissione nō hz
 actionē ad id qd vicit vt. d. l. alea. vltus. Itēz puniunt
 alia pena q tractus factus inter ludentes nō ēt vt dixi
 sup. q. Itēz punif alia pena q ludētes vel retinētes lu
 du3 mutant inuicez pecuniā tale mutuū repeti nō pōt
 vt ē glo. oz. in. l. i. in pñ. et in. l. fi. in vbo acceperat pe
 cuniā. ff. de alea. secus si als mutauit q pōt repetere
 si ignorabat recipientē mutuū velle ludere et h ē expe
 dituz vt ēt sup dixi i. d. q. si vero sciuit illum accipere
 mutuū cā ludēdi ad ludū vetitū tūc vt q repetere nō
 possit ar. l. si vō remunerādi s. adolecēs. ff. mada. et
 tex. no. i. l. vez. s. penāl. ff. de mio. qui l3 loquat in mi
 nori vt locū habere ēt i maiori loq ēt qn mior mutua
 uit miori et sic pū egatus oia pūilegiatuz nō vnt pū
 legio et erit melior cōditio illius q pōit fm bar. i. l. si q
 cū sciret. ff. p emp. et hoc expōse voluit d. ang. are. pal.
 et ille magnus practicus in illo suo tractatu de iudica.
 q addes ad dicta sup in dca. q. Alia pena ludī phibi
 ti ēt q domus i q ludis cōficari pōt vt. d. l. alea. vltus

ibi domibus eoz publicatis qd intelligi si dñs domus
 est sciens et maior secus si ignoras vel mior vel psona
 miserabilis q parat eis vt no. sali. i. l. i. C. d. falsa mo.
 Alia pena ē q si retinēs ludū et alea pcuriat occasione
 ludī s vbiēq et quicūqz dñ tñ occasione ludī pcurat
 nō punif et iniuria illata nō ē puniēda nec ciuilit^r et hoc
 in odiū retinētes ludū vt ē tex. i. l. i. in pñ. et s. i. ff. d. ale.
 ideo caue tibi ne receptes ludū. Preterea si tpe quo lu
 dis de domo vbi retinet ludus aliqd furto substractus
 fuit a lufozibus siue a quocūqz aliō nō dat actio furti
 ad penā nec ad rez subtractā vt. d. l. i. s. i. ff. ptoz. ff.
 de ale. p quē tex. ego semel defēdi quēdaz militez pū
 tis in ciuitate aquire ille enīz miles cā inuenit quosdaz
 ludentes in quadā taberna et vnus ex lufozibus essz re
 ceptator ludī abstulit sibi et rapuit de manibus totam
 pecuniā quā hēbat an se et in manibus put ibi dicebat
 ēē de more p quo fuit in iudicatu molestatus ad eius
 defensionē allegauit dictū tex. phibitū q sibi licuerat
 furari et circūscripta cōsuetudie pdeā. qn vō colludētes
 inuicez tūc de rapina aut furto inuicez facto tenerent vt
 l. i. s. in. l. ea ouenta et l. i. ff. de ale. Si vō dci colludē
 tes inuicez se alit offenderēt tūc qd iuris videbimus. j.
 q. xvi. et qz sup d aleatore facta ē mentio qui ludū alea
 apud se cā sui emolumētū exercere cōsuevit sic et in cau
 ponibus dī in. l. i. s. si caupoib^o. ff. nau. sta. et in. l. i. ff.
 qua. re. ac. nō da. ita no. dicit azo. in sūma. C. d. reli. s.
 aleator et no. glo. in. l. i. in pñ. ff. de alea. et additenduz
 ad illud qd dicit cōsuevit nā si nō ex cōsuetudie apud eū
 ludat s incidentē tūc nō dī ppe aleator fm azo. vbi sup
 et ita innui vt i. d. glo. et ex cōstit vt idēz inferendū si non
 cā sui emolumētū s gratis ludū retineat ar. regule q ex
 orbitat de re. in. in. vi. cū sp. incōtrariū facit qz infest re
 publi. dispgerē dōs aleatores et vt ludī phibiti nō re
 ceptant ppe iustia horrenda mala q ex ludo sequūt d
 quibus dixi sup. q. iiii. igit pdicta militent oia recep
 tationēz q nō cōsueuisset vel nō cā sui emolumētū et hec
 opi. vtilior ēet p q facit illud q ia. de are. dixit in. d. l.
 i. ff. de alea. sup glo. i. ibi ex cōsuetudine s dixit enīz hec
 verba s in scōlari idē ēt si nō cōsueuisset recipere lufozes
 si eos receperit et hēat se vt aleator recipiēdo lufozes et
 zardos et pecuniā p cādela ar. j. eo. l. i. si fures ista sunt
 vba sua vt repi in quadā apostilla sup librum.

Tertiadecia. q. si qz iurauit nō ludere et mutauit pe
 cuniā ludēti vtz sit pūrus guil. et bal. i. auct. infidicim^o
 C. de epi. et de. dicūt q ē pūrus si ille ludat p vtroqz sic
 et si nō ludat s doceat ludentē p vtroqz et ibi vide lati^o
 et de eo q iurat nō ludere nō cōmedere carnes vel simile
 tu hēs glo. in. l. lutiū. ff. de his qui no. iusa.

Decimaquarta. q. qritur vtz pena statuti oia ludē
 tes hēat locū oia pūcipes seu socios ludī qdā dixerūt
 q sic ar. no. i pcedēti. q. et hoc vt aduertendū qn aliq
 dar pecuniā alteri vt ludat pro se dāte et p accipiente
 magis tñ videret admittēdū qn daret pecuniā vt lude
 ret p se dāte tñ. naz si alit diceret facile ēet q pūcips
 in ludo faceret fraudē statuto. et sic impūe p alius lude
 ret q p ipūz facere nō posset ipūne oia. l. nō dubitū
 C. de. ll. bñ facit. l. ex si quemqz i fi. C. de epi. et de. vbi
 dicit quos facinus par cōinquinat et equat. pu. pena co
 mitari d3 s forte in pūcto iuris qn statutū loquit i pso
 naz pnta deludēte nō intelligit faciēs ludī seu pūcips
 licet icludere qn statutuz loqueret in rez reputa reus

audi puniat tanta pena ad h^u tex no. in. l. aut qui aliter
§. si. ff. qd vi aut clā 7 pbat in. l. nō solū §. q si manda
no. ff. de iniur. 7 cy. bal. sal. in. l. nō ideo minus. C. de
ac. 7 in. l. unica. C. de rap. vir. vbi oīo videas p saly.
7 his dieb⁹ fui interrogat⁹ utrū statuto in opido
luciniani dicēte q nullus macellarius q iurauerit arte
possit de mēse iunij 7 augusti vendere carnes pecudū
nas ad macellū puniri posset si qd nō p se vendebat s
vendi faciebat alio macellatore nō iurato alibi vendē
te cu3 quo lucruz picipabat nam verba statuti in illo
nō verificabant q nō iurauerat 7 in macellario iurato
videbant nō verificari 7 q ipse non vendebat cogit⁹
quia questio pender.

Decimaquinta querit si qd lusit ad ludu phibitum
et vno plurib⁹ vicibus cōtinuatis vel cū pluribus cōti
nuato tpe. vtz puniat vna pena vel plurib⁹ bar. in. l.
inficiādo. §. infās. ff. de furtis dicit qd vna pena tñ qd
vnus ē ludus qd semp vñ ifieri donec oclusus nec aliqd
in illo vñ pfecte qñtuz pp volubilitatē ludi nisi qñ rece
dūt a ludo p eū ibi oio vide qd illa doctrina vtilissima
ē notāda ad litantes qd dca sūt. q. x. ⁊ adde pdictis qd
no. bar. i. cōsilio qd icipit inf. n. 7. s. vbi poit stāte statu
to qd si qs dixerat alicui vba iniuriosa p qlibz vice pu
niat in tāta pena dz. n. itell. f. ex intervallo vide dca cir
ca h. i. l. si fallia. ff. de in. o. in. vbi posuit de eo qd blas
femauit deū plies eadez spē blasfemauit cōtinuato tpe
vtz puniat p vna blasfemia vñ pl⁹ b⁹ stāte. d. statu. qd p
qlibz vice accedit ad ea qd dixi sup. q. x. vltra illud qd
inferebā ex. d. doctri. bar. in. §. infās illud qd dicit bo
eti⁹ ludu cōtinuū ludūm⁹ rotā volumis orbe vsumus.

Deciasexta. q. ē si collusores iniūce se offendāt aut ludēs ludēdo aliū offendat an puniāt ⁊ qualr in h. ar. dīcas sic q. colludētes ad iniūces se offendāt vel offēdant ab alijs aut offendāt alios sēper offēsores tenēt vt collr ex. l. i. §. si in eū ⁊ si rapinas iūcta. l. i. ff. d. ale. ⁊ dixi sup. q. xij. alleatores. i. receptatores ludi sēp ex cīpio q. si verberib⁹ offenderet quicūq. ⁊ vbiq. q. i. ē. dū ludit ⁊ ē in loco vbi nō ludit dū tñ occasione ludi offēdat verberibus vel furtū aut rapinā faciēs vt ibi pbat ⁊ ⁊ ibi bar. ⁊ dixi in p̄dicta. xij. q. Quā vō dīcas receptator offenderet grauiori offēsiōe tunc offēdēs puniret vt ibi p. doc. ⁊ hec de receptator locū hñt siue retinēs ludū. i. aleator siue cū lusoꝝib⁹ ludat siue nō si ue furtū fiat a lusoꝝib⁹ q. ab alio nō lusoꝝe vū tñ tpe ex loco ludi fm glo. i. d. l. i. §. itez notandū i vbo nō fuerit si vero aleatoꝝi fiat furtū vel dāpnū alio loco ⁊ tpe q. loco ⁊ tpe ludi tñ sibi daret actio de iure cōi sēc cūq. aliū fm azo. in sūma in. d. ti. C. d. reli. circa fi. Illud tñ ē bñ nō. q. si ludētes simili nō tenent vt dicit tex. nō. i. l. ex actiōe. §. si qs in colluctatiōe vbi i pancratio ⁊ l. si q. p. plagis. §. si. ff. ad. l. acq. est. n. de nā q. vnus in p̄pel lat alter vt ibi nō. in glo. ⁊ ideo si ludētes ad iniūcem se ip̄ingāt ⁊ ipulsus seu ip̄inctus in terrā p̄cutit capue vel fregit ip̄ingens nō tenet nisi studiōse fecisset. idēz si p̄cutiat aliū nō ludentes casualit tñ ⁊ nō ex p̄posito ⁊ ludus sit līcitus ⁊ sit in loco s̄ueto secus si in loco non s̄ueto ⁊ illīcito vt. l. itez mella in p̄n. eo. ti. q. duo iura nō. tu q. ludis ad pilā ⁊ aliqñ iaculas aut iacia pilum si enīz dū sequeris pilā puerū q. pilā p̄cipere conabat impulisti ⁊ cecidit ⁊ crus aut caput fregit non teneris.

magis enī casu q̃ culpa scī vt vt ibi dicit tex. simāte
qñ iacis ⁊ ludū iaculatoriū facis in loco solito ⁊ pure
transiit p capū iaculatoriū ī tēpestine ⁊ ppter ea offēdis
nō iaculo nō teneris vt dicit tex. i. d. l. itē si obsterit. §. si.

Decies septima. q. e. si statutū aut cōsuetudo pmitat ludere ad ludū ale p̄hibitu aut restituēz neget aut retentionē pcedat vtrū valeat ⁊ excuset tā in foro fori q̄ in foro poli Allig atiqui quos refert io. an. i. d. c. cle. de vi. ⁊ ho. cle. ⁊ in. d. c. iust dilec. de excus. pla. dixere q̄ cū ludus aleaz sit p̄hibitus cōstitutione humana q̄ illi deroget p̄ statutū aut cōsuetudinē illud qd̄ ale facer nō posset ⁊ tū h̄ p̄trāsīt io. an. q̄si sentiēs p̄ hac rōez q̄ hoc pcedat i ludo iniusto. f. tabulaz litat tū dūmō cel sent fraudes blasphemie ⁊ huiusmōi turpia ⁊ subdit q̄ dictus ludēs p̄pter dēni statutū aut cōsuetudinēz pmit tētez nō tenet restituere ⁊ dicit q̄ sacerdos nō d̄z sibi facere sc̄ciaz io. cal. filius adoptiuus io. an. i. d. c. cle. t̄z ludātes excusari p̄pter cōsuetudinē ita vt nō teneant ad resti. idēz t̄z. vt io. de imo. ibi ⁊ in. d. l. si qs cū sc̄riz ff. p̄ emp. idē v̄r sensisse bal. i. d. ru. de cōdi. ob tur. ca. ⁊ i quodā cōsilio vbi dicit hec vba quo ad secūdū du biuz de ludo facto die sequēti post natiuitatis ē cōside randū q̄ nō mīo s̄is potēte ē t̄pus q̄ ioc⁹. vñ q̄ sit tpe p̄ nullo nō pōt dāpnabili puniri sic q̄ sit loco cōcesso. l. aut qui alr. ff. q̄ vi aut clā. §. si. ff. de adul. q̄ q̄ solituz ē īpunitiū ē lex. n. v̄r respicere īsolita nō aut solita. ff. de strahen. ep. l. sistu. §. frumenta. vñ dāpnari nō p̄nt illi cōtra quos p̄cessuz ē excusati. n. eos a pena generalis pe ne cōsuetudo pmo fere p̄ vniūsz p̄talia qd̄ em̄z lex. ca uet vt. d. l. alea. cōsuetudo tollit q̄ p̄ualz ⁊ de scō obser uē i. c. hec sūt vba bal. i. d. cōsilio sentit ergo bal. cōsue tudine derogari posse ⁊ sūmsr statuto disponi. d. l. ale ⁊ dē sentire v̄r d. ric. de mediā villa in. iiii. sen. di. xv. dū vult ludū ēē p̄hibitu iure positiuo. idē de mēte sc̄i bernar. i. d. tract. suo de resti. smone. xxxvij. vbi refert ricardū. q. tū nō mouet in idiuiduo reuerēdus d. arch. ep̄s. flor. in sua sūma i trac. de rest. manu. xv. q̄ appel lat manus lufozia dīc hec vba q̄n̄ vñcis i locis vbi si phibet ludus vel si phibet leges sūt abrogate p̄ cōtra rīa cōsuetudinē ⁊ tūc restituere nō teneris. s̄ dēs paupe ribus erogare s̄ vtr̄ de necessitate vel honestate remit tit ad dicta p̄ se in. d. sūma. c. de elīmōsina do. anto. in d. c. clerici dīc q̄ sc̄ate cōsuetudine p̄dca tutius ē q̄ fiat resti. saltz pauperib⁹ p̄pter itentionē spoliadi. p̄ma d. an. in. d. trac. malef. i loco sep̄ius allegato idē sentit inferens q̄ ludentes i cōuitate arethi i festo natiuitatis nō tenet ad resti. ēr i foro sc̄cie q̄ ibi ē cōsuetudo pmit tēns eo tpe ludī ēt ad ludū ta rilloz d. ab. i. d. c. cle. dī cit se potius credere q̄ dēa cōsuetudo nō valeat qm̄ cō suetudo iducēs peccatū seu reddēs hoīes faciliores ad peccādū nō t̄z vt i. c. ex pte de cōsue. s̄ certū ē h̄ cōtinget ex dco ludo vt p̄ exp̄ientia p̄z ⁊ dīcuz sūt sup. q. iiii. siḡ i. c. repio q̄ qdā doc. magn⁹ p̄actiēs i illo tract. de iudi. ēt icludat huiusmōi cōsuetudinē nō valere q̄si potius sit corruptela nihil tū allat s̄ p̄ eo v̄r t̄p̄. i. d. c. iter dilec. i siḡis doc. d. ma. fo. in. d. c. iter dilec. q. vi. dīcē se i hoc artī. ēē valde dubi⁹ ⁊ p̄ma fronte valde si bī placere op̄i. ab. h̄ cōtrariū dīc se nō videre qm̄ dīc ta p̄hibito ludi ītroducā iure positiuo nō possit tolli cōtraria dispōne statuti aut cōsuetudis sicut ēt admittit tolli posse br̄ns tho. i loco p̄alle. ⁊ si qs diceret dicta p̄ hibito ludi sc̄a sūt nālī rōez ⁊ vt cessaret m̄a peccandi

et p[er] o[mn]ia n[on] d[er]et valere contrariū statutu[m] aut cōsuetudo
responderi posset q[uod] si statutu[m] p[er]mitteret ludi pure et sim
p[er] adiungendo pena[m] admiscēti aliquā fraudē machi
natio[n]e[m] v[el] blasphemā valere d[er]beret et maxie q[uam] p[er]mitteret
certis diebus aut horis recreatio[n]is cā vel cessatio[n]is s[ed]
dixeris cessent aut cessare debeant fraudes blasphemie et
huiusmodi t[ame]n n[on] cessant alia p[ro]p[ter] q[uod] ludus v[er]o ē p[ro]hibi
tus v[er]o n[on] cessabit intentio spoliandi et sp[irit]us auaritie et
alia q[uod] retuli sup[er] q. iiii. r[ati]o[n]e[n]di posset q[uod] n[on] ocludit necō
naz s[ed] h[ab]et r[ati]o[n]e[n]s et n[on] ēet licitū facere cōtentio[n]es et pac
ta tradēti ad auaritiā et v[er]o stipulatus sibi q[ui]rat tādēz
dicit q[uod] p[ro]p[ter] infinita mala q[uod] sequit[ur] ex ludo satis incli
nat in op[er]e. d. abba. nisi forte adhiberet certus modus
a statuto vel cōsuetudine p[er] quez obuiaret dictis malis
q[uod] ex ludo sequit[ur] et h[ic] dicit p[re]cedere respectu statuti v[el]
cōsuetudinis p[er]mittentis q[uod] n[on] teneat restituere q[uod] i lu
do vici[us] l[ud]o. ab. idēz sentire videat ipe t[ame]n putat con
trariū q[uod] cū circa tale vici[us] in ludo cessent o[mn]es r[ati]o[n]es p[ro]
hibitiue dicit se n[on] videre. quare cōsuetu. inducēs q[uod] vici
tus in ludo n[on] s[ub]iaceat restitui. n[on] valeat et sic arbitrat[ur]
tales cōsuetudine valere ita dicit intelligēdū dictū factū
thome. Nec ob. contrariū d. ma. p. d. tex. in. d. c. inf. d[icit]
lectos vbi d[icit] q[uod] ē corruptela. nā ipe r[ati]o[n]et q[uod] ibi dāpnat[ur]
cōsuetudo n[on] tanq[uam] simpl[iter] ludi p[er]missa s[ed] tanq[uam] p[er]
mittens illa de q[ui]bus in illo tex. v[er]o q[uod] p[er]mittat ludū etiā
mutationē in ludo sub v[er]suri et iō merito dāpnat[ur] in to
tus sic in simili dicim[us] q[uod] positio in p[ar]te falsa l[ud]o in reli
quis sit v[er]a et in totū negari p[ot]est vt no. glo. in. c. ii. de cō
fess. li. vi. et glo. in. c. p[er]itiū de testi. r[ati]o[n]et etiā alio m[od]o q[uod]
illa cōsuetudo simpliciter p[er]mittebat ludū q[uod] inducta lu
di simpl[iter] n[on] v[al]ere vt sup[er] dixit secus si simpliciter
ēet cōsuetudo circa retentio[n]es p[er]missas acq[ui]sitor[um] in ludo
vt sup[er] plenius dixit hec q[uod] in h[ic] ar. subtilit[er] cōsiderauit et
plenius alijs. Tu in hoc ar. vtilissim[us] et cotidiano
adāte q[uod] agit de re p[er]iculosa. i. de restit. fienda. in qua
hoies tepidissim[us] ēe solent et sibi ip[s]is blandiri. et vt d[icit]
sanctus berna. in. d. trac. de restit. sermone. xxxviii. h[ic]
bō alieni implicatus in retinēdū duricia obstinatus est
cui adeo magna voce d[icit] lazare exi foras. i. restitue tu
qui aliena possides hec igit. q. h[ic] plura capita iudicio
meo. Prīmū v[er]o cōsuetudo aut statutu[m] possit face
re ludu[m] alias p[ro]hibitu[m] de iure esse impunitū. Secū
dū v[er]o possit facere ludū alias de iure illicitū ēe licitū
Tertium vtrum posset negari restitutionem victo.
Quartaz v[er]o possit cedere omnino retentionē vic
tori ita vt ēt pauperibus erogare n[on] teneat i foro fori
et poli vbi ēt subiungā quo t[ame]n intelligit habere lucrati
no vel honoroso. Quintuz v[er]o sit in hoc equa addi
tio clericor[um] et laicor[um].
Circa p[ri]mū caput vtrum statutu[m] aut cōsuetudo possit
facere ludū alias de iure p[ro]hibitu[m] ēe impunitu[m] opinor
indubitan[ter] q[uod] sic q[uod] pena introducta cōtra ludentes est
introducta iure positiuo vt in ti. de alea. ff. et d. l. alea.
C. eo. ti. et d. auct. infidicim[us]. C. de epis. cuz sp[irit]us sup[er] al
le. q. iiii. et xiii. ergo contrario statuto aut cōsuetudie dic
ta pena possit tolli vt in. l. o[mn]es p[ro]p[ri]i. ff. de iusti. et iure. et
l. de quibus. ff. de legibus in quo arg. si q[uod] velit altius
speculari videat ea q[uod] bar. ponit et doc. tradit post eū
in. d. l. o[mn]es populi. q. 3. p[er] multa. q. ibi formata
vbi late dixi videret t[ame]n dicendū q[uod] statutu[m] aut cōsuetu
do p[er]mittens impune ludi ad sup[er]dictos d[icit]ta biles lu
dos p[ro]hibitos diebus festis in honorez dei et maxime
diebus dominicis et potissime in festo natiuitatis d[omi]ni

nostri n[on] valeret q[uod] cōtra illud p[re]ceptū decalogi. sabbata
sanctifices et saltez haberet hoc p[er] expedito q[uod] ludē
dictis diebus festis ad dictos ludos q[uod] sūt cā mille ma
loz penaz geennales nullomō euitaret vt in simili dicit
tur p[er] glo. iiii. distinctio[n]e. c. d[omi]ni q[uod] nā et alias apud mag
nos doc. est cōtrouersia magna v[er]o valeat statutu[m] p[er]
mittens ius dici omni t[em]p[or]e et feriatis in c[on]tribus d[icit] quo
per bal. post glo. i. l. q[ui]draginta. C. de feriis et late dixi
in. d. l. o[mn]es populi. q. 3. p[ri]m[us].

Circa secūdu[m] caput v[er]o vtrum statutu[m] aut cōsuetudo
possit facere ludū alias de iure illicitū ēe licitū. aduer
tenduz est in p[ri]mis int[er] p[re]cedentes. q. et ista h[ic] interest nā
aliud ē aliq[uod] crimen de se punibile fieri impunibile et
aliud ē fieri licitū p[ri]mo casu l[ud]o statutu[m] fecerit illud ipu
nibile ad huc t[ame]n durat illicitū. Secundo vero casu q[uod]
statutu[m] facit licitū aliquod q[uod] alias erat crimen tunc
desinit esse crimen et illicitū. ecce aliq[uod] statutu[m] dicit q[uod]
offendēs bānituz n[on] puniat et sic tolleret offensaz et re
mittit pena[m] actu remanēte illicito aliq[uod] d[icit] liceat offen
dere bānituz et tūc actu de se illicitū facit licitū vt pul
cherrime et valde singl[er] cōsiderauit do. io. d. lig. in trac
tatu de bello parti. c. iiii. et subtilit[er] cōsiderauit bal. i. l.
decuriones. C. ex q[ui]bus cau. infra. i. rro. et vellus de san
gem. in tracta. bāni. i. secūda p[ar]te secūdi t[em]p[or]is. q. xlviii.
et do. pau. de ca. i. l. vt vim. ff. de iusti. et iu. et o[mn]i vide
as et pulcras r[ati]o[n]es bal. in. d. l. decuriones post bar. i. l.
vbi pactū. C. de transac. Mo ad. q. duruz vt mibi q[uod]
statutu[m] aut cōsuetudo possit simpl[iter] et absolute facere
licitū ludū ex quo tot mala oriunt[ur] vt sep[er]ius ē dictu[m]
cū videat salt[em] idirecte et arguēdo ab effectu cōtra bo
nos mores ar. d. e. inf. dilec. et d. l. ale. v[er]o q[uod] raro ad
dictos ludos a fortuna pendētes ludit q[uod] blasphemia
cesset experientia docet et p[ro]bat in. d. l. alea. nisi ludētes
sint multuz ip[s]i s[ed] rara aus in terris. v[er]o p[ro]p[ter] blasphem
am inde causatā celuz sit pestilēs. d[icit] tex. in auct. vt nō
lux cōtra nāz. credo t[ame]n q[uod] sic statutu[m] ludū de se licitū
quo ad mores posset facere illicitū et punibile vt sep[er]ius
dictū ē eodē m[od]o posset facere illicitū et punibile vt sep[er]
pius dicit[ur] fode t[ame]n licitū quo ad o[mn]es respectu pene ipo
nēde adeo q[uod] illū ludū faciēs n[on] posset puniri vt i p[ri]mo
capite dicebat. Et nec poss[et] dici maleficiū aut crimē
aut aliq[uod] p[ro]hibitu[m] fecisse q[uod] sit ipeditiuū aut dignita
tuz aut munerū publicor[um] aut testimonij ferādi et simili
um vt singularit[er] cōsiderat bal. in simili i. d. l. decuriones
sic et alias d[icit] ē int[er] tollerare aliq[uod] et p[er]mittere seu con
cedere aut licitū facere vt no. i. d. c. deniq[ue] d[icit] iiii. et tra
dit do. ma. in. l. eleg. et si q[uod] post. ff. de iudi. inde.

Circa tertiu[m] v[er]o possit negare restitutionē victo v[er]
dicēdū q[uod] sic ar. no. in ti. quaz rep[er] actio n[on] dat et hoc
tenuerūt cōit cano. legi. theolo. et facti viri vt p[er] ex his
q[uod] d[icit] sūt. q. ix. et x. lex enī in actio[n]e cedere[n]da et dene
gada magnā h[ic] p[ar]tez cū sit de iure ciuili vt. l. ii. §. de
inde. ff. de ori. iu. et habet insti. de act. in p[ri]m[us]. hoc t[ame]n pu
torez limitandū nisi statutu[m] aut cōsuetudo negaret repe
ticio[n]e[m] eius q[uod] q[uod] fraude et deceptio[n]e victoris p[er]didisset
tunc enī n[on] videret valere. lex. n. d[icit] et facta honesta
possibilib[us] vt in. c. erit aut lex. iiii. di. et maxie q[uod] d[icit] u
finitus remitti n[on] p[ot]est. l. iurigen. §. h[ic] et si fraudandū ē.
Quis. ff. de p[er]is ergo nec statuto iuxta no. in. l. nō ipos
sibile. ff. de pactis et in glo. in rubri. de decre. decurio.
C. li. x. et per bar. i. d. l. o[mn]es populi. q. 3. p[ri]m[us] i foro scite
ēet expeditus tale statutu[m] n[on] releuare victorez. d. casu
iuxta ea que post hoc tradit in. c. pleriq[ue] de iinu. ecce.

in. c. nouit de ludi. 7 bar. i extra. ad repimen. super verbo per denuntiationes.

Circa quartus caput vtru possit oio accedere status/ tuz aut osue. retentioez victoꝝ in ludo ipsi victoꝝ ita vt et paupibus erogare teneat i foro fori 7 poli opina rez q si statu. aut osuetudo pmitteret retentioez ei q lu sit 7 honeste nulla. xi aut fraude aut delicto seu turpitu dine itrueniente q tucliceret. alias aut si simplr pmitte ret retentioez victoꝝ quocunq luserit et admixto delicto aut fraude p qua vicerit diceret no valer. si vo pmit teret retentioez victoꝝ quocunq vicerit et admixto dlic to seu turpitudine q seu q no fuerit. ppterea ca pditiois videret dem statutu suandū i dco foro fori quo ad re tentioez licita 7 illū qui deliquisset ee puniedū. p delicto in foro aut poli ego no possuz mibi suadere q statu. uz aut osuetudo reddat tutū illū q luserit admixta turpitu dine blasphemie aut sitis auaricie aut prouocatiois 7 re citatiois ad ludū. Sz eo cau saltē vt obligatus eroga re i paupes sic sup multi dicūt qn statutu vl osuetudo pmittūt ludū 7 retentionē vt victū i illo sit eroganduz in paupes nā tūc statutu aut osuetudo pmittēs retenti ones ipsi victoꝝ dē tutū in foro fori no aut in foro poli sicut in simili dē in. d. glo. in. c. deniqz qdā dicāt retē tionē ee licita 7 p delicto blasphemie aut auaricie vic toꝝ inuigendā pntāz tutius tū ē dicere erogadū in pau peres 7 maxie cū ille q acqrit p ludū studeat acquirere ritū. Ineratio vt pulchre disputat hoc bal. i. l. i. si. Co si qd in frau. patro. q osuetudine si retinebis. f. q titu/ lo lucratio iserendū erit q filij possintrenocāt vq ad litiaz eoz ea q pdidit pat i ludo 7 h satis expeditū vt in ludo si ludus eet sui nā licitus videret secus q non fuit fraudis osiliū h mutadi ppositū nec cā videret in/ cratiua ar. no. in. l. i. si rez h. si spons. dōs. ff. de pscip. v. 7 in. l. i. exceptioe h. si. ff. de v. ob. fm bal. ibi qd est bñ no. quidā tū moderni distingūt in. d. l. i. si qd cū sciret. ff. p emp. q aut pater erat solitus ludere antequā filius haberet 7 tūc pdita p cū renocari nō possunt p filiu ex capite pdicto cū potius ex sua antiqua osuetudine pū mat luisse q in frandez filioꝝ ar. l. i. vñ filioꝝ. ff. de pig. ac. aut nō erat solit 7 tūc pcedit. d. doctrina alijs qbusdā vt durū h qd illi dicūt de osuetudine nā in. l. vñ filioꝝ erat osuetudo approbata nā aut. q. vertitur qn dāpnabilis erat osuetus vt. d. l. aleaz vide ad pre missa. l. q semisses. ff. de vsur. cogita.

Circa vltimū caput stāte sta. uro luduz pmittente 7 tollerāte vtru sit eq dditio laicoꝝ 7 clericoz puta q cō suetudo ista mltomin? excusaret clericū ar. d. c. in dī lec. q clericis nō lz ludere vt p doc. tradit vbi videas in. d. c. in dīlec. bene faciūt q dca sunt sup. q. iij. 7. x.

Decima octaua 7 vltima. q. est an lusus seu lud? di cat crimen seu delictū putare dicēdū q aut loqmur in ludo honesto put sūt ludi virtutis cā 7 recreatiois ha neste vel cessatiois puta ad scaccos ad pilā vl alios lu dos pmissos no. sup. q. iij. 7. xvi. 7 tūc indubitanē non ē delictū oēs et ludū licitū ex censura municipalī aut cō suetudinaria 7 oēs ludū q apud bonos 7 graues nō re putat illicitus haberet p absurdo delictū aut crimē di ci. ecce antiqui ludebāt ad multos ludos quos nō repe rimus. phibitos ad par 7 ipar. in se ozati? ludere par 7 ipar. equitate arūdine lōga. itez apud suetoniu in vlt ta augusti mīsi tibi denarios dūctos si vellēt inter se iuine inf cēna par 7 impar ludere sup quo caderet sim

gularis. q. quid si dixerim si isti dūcati quos hēs i ma nu sūt numero pares dabis mibi deces. si vero dispa/ res dabo tibi deces. 7 vnus ex illis dena. fuerit falsus vtz 3putat vide io. and. i addi. spe. i. ti. de falsis. lude bāt et antiqui micado. i. alammorra alibi dī alecorna vt luce 7 pñis habet de h ludo apud cicerones. iij. officio ru3 cuius vba hec sūt cūz enīz fidē alicuius bonitatem quia laudant dignum esse dicunt qui cum idest cum quo in tenebris mices. i. ludos ad morrā clausis oculis vel in vmbra. ludos vero phibitos puta taxilloꝝ ale az cartaz puta oio crimia appellados vt in phemio floz. h illud. vñ ber. ibi insert q stāte statuto q bānit de crimie possit ipune occidi vel occidi et bānitus ppf luduz poterit ipune occidi qd ē elegās h nimis tremen/ du3 pñertiz hodiernis tēporib? cū multi sūt lusoꝝes vi ri notabiles ludo circūscpto. hic sinez facio suadeo vo bis vt fugiatis aleā q ē cā mille maloz vt dixi sup. q. iij. audi suetoniu in vita cas gallicule post medius dū loquit de vitijs eius cuius vba sunt hec ac ne ex lusu quidē alea expendiūz spernēs plus mēdatio q denario lucrabat 7 cda3 pmo collusozī dmadata vice sua p gressus in atriu domus vnde ptereuntes duos equites romanos locupletes sine moza corripī offiscariq iussit exultās redit gloriāsq se nūq pspioꝝe alea luf 3 ec ce quo lusoꝝes miseri pducunt. Lato etiā q fuit norma bonoz moꝝ. dicit fuge aleas. audi et iuuenalez satira prima. 7 qn vberioꝝ vitioꝝ copia. qn maior auaricie patuit sinus alea qn. hos animos neq enīz loculis co mitantib? itur ad casuz tabule. posita h ludif arca. idē iuuenalis in satira q icipit stegmata. qd fructus gene/ ris tabula iactura capaci famulos equitū cūz dictato re magrōs. si corā lepidis male viuūt. Effigies quo tot bellatoꝝ si luditr alea pnoꝝ. i. tota nocte. 7 posito q alea sit atiqua res quo lusu seu ludo et magni pncipes ludebāt vt. d. l. ale. i. pñ. detestat aleā veluti rez pñitio sissimā 7 oēs tanq pestē supiedā ee censuerunt vt sepi dixi 7 ideo magis fugiēda ē q si victus fueris ibis ad lacrimas p bonoz pditionē. vt. d. l. ale. si viceris itur ad lacrimas isernales ppf alieni nō restitū. vñ vna cā factio ber. in fi. sui trac. cludā hec vba sit quisq dīli/ gens notado q circa resti. dca sunt. i. restituere obligat quid 7 qn quatuz 7 quib? vt p sua 7 alioꝝ salute ne cessaria cognita veritate se 7 alios dirigat in tā graui mā p itinera saluatiois eterne q ex misericordia sua in mensa nobis donare dignet ille q omniū pdictoz si q bene dicta sunt extitit inspiratoꝝ oīuz actionuz bonoz est operator sine quo nulluz lumē illustrat nulla bona voluntas inflammat nulla iusta operatio pseuerat qui demuz oīuz bonoz pmiuz donat benedictus domin? Ihesus cristus qui cūz patre viuūt 7 regnat in secula seculoz Amen. idibus augusti.

Explicitus est psens tractatus. correctus diligēter Seniq impressus p Henricū de haerlem. Anno do mini. M. cccc. lxxxiiij. Die vero. x. octobris.

(V. Panza V. II. Pag. 12. H. 39)
Hain H204

Tabula huius tractatus.

Amisus in ludo an repeti possit. car. iij. col. i. in fl.
 Bannitus p ludo an dicat bannitus p crimine car.
 viij. col. ij.
 Contractus facti in ludo aut occasioe ludi an vale
 ant car. iij. col. iij.
 Cognitione contra lutores et receptatores cuius officio
 lis sit car. vi. col. ij.
 Consuetudo an possit ludus prohibere facere impun
 bile et illicitum facere licitum. car. vij. col. iij. et iij.
 Clericorum et laicorum quo ad ludum an sit equa conditio
 stante statuto ludum permittente et tollerante. car. viij. col. i.
 Damna que ex ludo pueniunt. car. ij. col. i.
 Focus ludus et lusus quid differant. car. i. col. ij.
 Iurans non ludere et mutans pecuniam ludeti utrum
 sit periuus car. vi. col. iij.
 Ludus seu lusus quid sit. car. i. col. ij.
 Ludus lusus et focus quid differant. car. i. col. ij.
 Ludi genera siue species quot sunt car. i. col. iij.
 Ludus licitus siue pmissi qui sunt et qui prohibiti et illi
 citi. car. ij. col. iij.
 Ludus et ludere quare sit prohibitus. car. ij. col. i.
 Ludi quibus personis seu inter quas personas sint
 permitti in casibus pmissis. car. iij. col. ij.
 Ludere quantam summam liceat car. iij. col. ij.
 Ludos illicitos an sit licitus inspicere. car. iij. col. iij.
 Ludes ad ludum prohibitus cum vno pluribus vici
 bus criminatis vel cum pluribus criminato tempore utrum
 puniat vna pena vel pluribus. car. vij. col. i.
 Ludetes se offendentes ad iniurias aut ludet ludedo
 alius offendat an puniat et qualiter. car. vij. col. i.
 Ludus alias illicitus an possit fieri ut sit licitus p
 statutum vel consuetudinem. car. vij. col. iij.
 Ludus alias de iure prohibitus an possit fieri impun
 tus a statuto vel consuetudine. car. vij. col. iij.
 Ludus seu lusus an dicat crimen seu delictum. car.
 viij. col. i.
 Ludorum quedam genera car. viij. col. ij.
 Mala ex ludo puenientia. car. ij. col. i.
 Officialis cuius sit cognitio aduersus aleatores lu
 tores et receptatores huiusmodi. car. vi. col. ij.
 Odio ludi que sint a iure introducta. car. vi. col. ij.
 Peccata et mala que ex ludo pueniunt. car. ij. col. i.
 Perditum in ludo an repeti possit. car. iij. col. i.
 Pena receptantis ludum prohibitus et ludentibus et
 inspicientibus que sit. car. vi. col. ij.
 Periuus an sit si quis iurauit non ludere et pecuniam
 ludenti mutauit. car. vi. col. iij.
 Pena statuti contra ludetes an habeat locum contra par
 ticipes seu socios ludi. car. vi. col. iij.
 Restitutioni an subiaceat victum in ludo. car. iij. col. ij.
 Repetere an possit in ludo depditum car. iij. col. i.
 Receptans ludum prohibitus qua pena puniatur.
 car. vi. col. ij.
 Restitui an debeat victum in ludo mixto partem ex in
 genio partem ex fortuna. car. v. col. ij.
 Restituendum a quo sit et cui illud quod est victum in
 in ludo. car. v. col. iij.
 Restituendum an sit quoniam vnus lusit cum vno sepius
 quoniam perdendo quodcumque vincendo vel cum pluribus mix
 tum cum vno vicit cum alio perdidit. car. v. col. iij.
 Sponsio que sit et vadimonium. car. i. col. iij.

Sponsio seu pignoratitia que aliqui sit inter duos seu
 plures ludetes seu alios aduersantes quando sit licita vel
 non. car. ij. col. iij. et iij. et car. iij. col. i.

Summa quantam possit ludi in licitis ludis. car. iij. col. ij.

Statutum aut consuetudo si permittit ludere ad ludum
 alias prohibitus aut restitutionem neget aut retentionem
 concedat utrum valeat et excuset tam in foro fori quam in
 foro poli. car. vij. col. ij.

Statutum aut consuetudo an possit facere ludum alias
 de iure prohibitus esse impunitum. car. vij. col. iij.

Statutum aut consuetudo an possit facere ludum alias
 de iure illicitum esse licitum. car. vij. col. iij.

Statutum utrum possit negare restitutionem victo
 car. vij. col. iij.

Statutum vel consuetudo an possit omnino cedere retenti
 ones victorum in ludo ipsi victori ita ut etiam pauperibus
 erogare teneat in foro fori vel poli. car. vij. col. i.

Statuto ludum permittente et tollerante. an sit equa con
 ditio clericorum et laicorum. car. viij. col. i.

Vadimonium quid sit car. i. col. iij.

Victum in ludo mixto partem ex ingenio et partem
 ex fortuna an debeat restitui. car. v. col. ij.

Victum in ludo cui et a quo restituendum sit. car. v. col. 3.

Victum in ludo an restituendum sit quoniam vnus lusit
 lusit cum vno sepius quodcumque perdendo quodcumque vin
 cendo vel cum pluribus mixtum et cum vno vicit cum
 alio perdidit. car. v. col. iij. finis.

Laus deo.

Al. II. fo 67
Arg. signature.

Regula. In obscuris.
De verbo reus: unde dicatur.
Regula. Locupletari.
De verbo sequester.
Regula. Nullus ex consilio.
De dictione: de. cū. ex. dūmodo. et similibus. et ibi de fratrū mi-
norum consilio: et assensu: et c.
Regula. Possessor.
De verbo prescriptio. quid sit insurgentium. quid sit dominium
directum et utile.
Regula. Peccatum.
De verbo usura. quid sit.
Regula. Presumitur.
De contumacia et citatione.
Regula. Peccatum.
De dictione nisi.
Regula. Qui tacet.
De verbo licentia.
Regula. Qui prior.
De ponis.
Regula. Sine culpa.
De fictione: et legitimatione.

Finis.

Joannisantonij birrete Francisciqz gyrdenghi impensis.
Papie: die. xxi. Julij. 1491.

(Hain x 1061)

Handwritten text in a cursive script, likely a list or index, with some lines crossed out. The text is faint and difficult to read due to fading and ink bleed-through from the reverse side.

